

Danguje mirkčioja žvalgzdelės,
Mergaitė liūdi tarp žiedų,
Galbūt jos mylimas bernelis
Miške jau miršta nuo žaidų?

O gal kur sužeistas dejuoja?
O gal po juoda žemele?
O gal drąsiai, narsiai kovoja
Už laisvę, ateitį ir ją?...

Laisvoji Lietuva

FREE LITHUANIA

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL.

Telef: FR 6-5416

"Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

EINA XVIII METUS

1964 BIRŽELIO - JUNE 25

Nr. 13(931)

TEGYVUOJA LIETUVIŲ VIENYBĖ! Iševija jungiasi vienigai politinei veiklai

Mes sveikiname išmintingą nutarimą, tikėdami, kad šis žygis atneš naudos laisvės kovai ir bus tinkamas atsakymas į komunizmo darytas pastangas mūsų vienybę ardyti!

Mūsų politinės pažiūros ir pasiskirstymas į paskiras grupes, iševijos salygoje, yra daugiau tradicinis, neturįs realios bazės savo tikrai veiklai, nes tauta ir kraštas yra vergijoje ir neša žiauriai okupaciją.

Mūsų visų pagrindinis uždavinys: VISOMIS TURIMOMIS JĖGOMIS vesti Lietuvos laisvės kovą, ir tas uždavinys riša vienodai, ar jis būtų tautininkas, krikščionis demokratas, liaudininkas, socialistas, frontininkas ar kitos kurios organizuotos lietuviškos grupės narys, pamirštant kas mus vakar stakyrė ir koncentruojant visas savo pastangas šių dienų bendriems Lietuvos laisvinimo reikalams.

Ne asmens ideologija ar grupės politinė spalva turi šiandien lemiančios reikšmės, bet akcija ir realūs darbai. Kas dirba Lietuvos laisvę, tas yra vertas pagarbos, nežiūrint kokių jis bebūtų politinių pažiūrų.

Už tai buvo malonu išgirsti iš PLB Valdybos vicepirm. Dr. Nasvyčio (pranešimas padarytas lietuviškos spaudos ir radio darbuotojų suvažiavime), kad gegužės 22d. yra pasiektas tarpgrupinis susitarimas atstatymui vieningos politinės veiklos iševijoje!

Iki šiol nemažai mūsų pastangų ir lėšų buvo eikvojama lygiagrečiai darbams. Neturint vieningo vyriausiojo politinės veiklos gaires nustatantio organo, dažnai mes blaškėmės "bekovodami" vienas su kitu, primiršdami ar apeisdami pagrindinį Lietuvos laisvinimo frontą. Šioji spraga šiuo susitarimu yra užlopota ir, reikia manyti, netrukus duos apčiuopiamus rezultatus. Mes nuoširdžiai linkime visoms susitarusioms grupėms

šį aktą nedelsiant ratifikuoti. Lietuviai būtų bene pirmoji iševija, sugėbėjusi sukurti politinę vienybę, pademonstruodama, kad tautos laisvės kova yra virš visų grupinių ar asmeninių reikalų!

1963m. birželio 22d. New Yorke, tarpininkaujant PLB Centro Valdybai, buvo susirinkusios visos lietuviškos politinės grupės aptarimui politinės vienybės klausimo. Šis susirinkimas išskyrė tarpgrupinę komisiją: J. Audėnas, M. Brakas, S. Lūšys, B. Nemickas, J. Puzinas ir V. Vaitiekūnas, kuri beveik po metų, - 1964 gegužės 22d. apsvačiusi apsiungimo prielaidas ir galimybes, sutarė: Lietuvos laisvės kovos vieninga vadovybė laisvajame pasaulyje yra apsiungęs Vyriausiasis Lietuvos

Išlaisvinimo Komitetas - VLIKas, kuri sudaro: Atgimimo Sąjūdis, Darbo Federacija, Krikščionių Darbininkų S-ga, Krikščionių Demokratų S-ga, Laisvės Kovotojų S-ga, Lietuvių Fronto Bičiuliai, Mažosios Lietuvos Rezistencinis Sąjūdis, Rezistencinė Santarvė, Rytų Lietuvos Rezistencinis Sąjūdis, Socialdemokratų Partija, Tautinis Sąjūdis, Ūkininkų Partija, Valtiečių Liaudininkų S-ga ir Vienybės Sąjūdis.

VLIKas veikia kaip seimas, taryba ir valdyba. VLIKo seimą sudaro Vliko narių-organizacijų po tris atstovus, kurie renkasi kartą per metus ir taria Lietuvos laisvinimo problemas bei nustato laisvinimo politikus pagrindines gaires.

VLIKo Tarybą sudaro jo narių-organizacijų po vieną atstovą, kurie renkasi posėdžio kartą per du mėnesius. TARYBA: planuoja Lietuvos lai-

svinimo uždavinius, sudaro VLIKo Valdybą.

Komisija prašo Lietuvos Laisvės Komitetą iširti galimybes savo iševijai ir VLIKą ir kaip tada testų savo bendradarbiavimą su Vliku.

VLIKas ieško galimybių giminogoms organizacijoms ir jas skatins jungtis tarpusavyje. Jis stengsis bendrą laisvinimo darbą įtraukti naujai iškilusias ir Lietuvos laisvės kovoje pozityviai pasireiškusias organizacijas. Su apsiungusiu VLIKu PLB Valdyba numato bendradarbiauti per prie VLIKo akredituotą savo ryšininką, neatmesdama ir kitokių bendradarbiavimo formų, galinčių kilti iš laiko reikalavimų.

VLIKo Seimo, Tarybos ir Valdybos vidaus tvarkos statutą pagal šio protokolo susitarimus ir demokratinio proceso bendruosius dėsnius priima VLIKo Seimas. Šio protokolo susitarimai įgyja galios, VLIKui, Tarkai ir LFB juos patvirtinus.

Amerika įklimpo Laose ir Vietname

J. KADAGYS

Amerikai užleisus Kinijai komunistams, Azijos žemynas atsidūrė tiesioginiame ir neišvengiamame pavojuje. Kinijos komunistai, stipriai įsitvirtinę savo krašte, pasistatė sau tikslu užvaldyti ir sukommunistinti visą Aziją. Raudonoji Kinija jau užgrobė Tibetą, sukommunistino pusę Korėjos, pusę Vietnamo, jau galima sakyti, turi Laosą ir atkakliai veržiasi į P. Vietnamą.

Norėdami galutinai pasigrobtį Laosą, komunistiniai Patet Lao daliniai gegužės mėn. sulaužė 1962m. Ženevos sutartį, pradėjo puolimą ir užėmė Jars lygumą, perkirsdami Laos teritoriją į dvi dalis. Amerikos vyriausybės oficialus komentatorius ia progą pareiškė, kad Valst. Departamentas šių įvykių buvęs užkluptas netikėtai. Deja, taip jau šiandien yra, kad dabartinę Amerikos vyriausybę komunistai visą laiką maitina netikėtumais...

Juk visiems buvo ir yra pakankamai aišku, kad Laosas, nenorint jo ginti ar įsivelti į platesnio masto karą, jau 1962m. Ženevoje buvo perleistas komunistams. Šių dienų įvykiai Laose yra tik logiška anos sutarties išdava. Todėl niekas, išskyrus mūsų Valst. Departamentą, dėl dabartinio komunistų žygio nebuvo užkluptas netikėtai ar nelauktai. Komunistus pažįstantiems (o jiems pažinti laik turėjome pakankamai - apie 50 metų!) būtų tikrai nemaža staigmena, jei po sudarymo "koalicinės" vyriausybės Laose, komunistai nebūtų tą nelaimingą kraštą bandę galutinai užvaldyti. Tas jų metodas nėra naujas, jis jau buvo išbandytas ir, reikia pasakyti, labai sėkmingai, Lenkijoje, Čekoslovakijoje ir Kinijoje. Ir tenka pripažinti, kad komunistai tokiais atvejais klaidų... nedaro... ir jiems siūlomų progų nepraleidžia.

Tad apie įvykius Laose ne tik stebėtis, bet ir kalbėti gal nebūtų, nes jis jau prarastas. Faktiniai su tuo sutinka ir JAV vyriausybė. Jos laikysena balandžio mėn. dešiniųjų Laose įvykių perversmo metu aiškiai parodė, kad ji tą kraštą jau yra nurašiusi į nuostolius ir net nebebar do išnaudoti jai duotų progų.

P. VIETNAMO KLAMPYNĖ
Pajudėjus Laose komunistų kariams daliniams ir kasdien sunkėjant padėčiai Vietname, šiek tiek sudarė ir Amerikos vyriausybė. Sekretorius Rusk ir A. Stevensonas net iš-

drįso pagrasinti raudonajai Kinijai dėl jų vykdomos agresijos... Net viešai buvo pradėta kalbėti apie karo išplėtimą į šiaurės Vietnamą... Žinoma, iš tokios "strategijos", kuri viešai svarstoma, paprastai, nieko rimto neišeina ir priešas jos, kaip grynai propagandinės, nebijo. Juk žodžiais komunizmo agresijos nesusitabdysi... O pietų Vietnamas ištikro yra atsidūręs labai rimtame pavojuje ir jei toliau bus ginamasi ta pačia taktika, jo dienos irgi jau bus suskaičytos. Nežiūrint to, kad Gynybos sekretorius McNamara jau net 5 kartus lankėsi Vietname, bet padėtis nuo to nei kiek nepagerėjo. Jo planas laimėti ten karą su helikopteriais nepavyko. Jis pasirodė per daug nuostolingas. Nepavyko nei kaimelių-tvrtovių planas. Taipgi nedavė lauktų rezultatų panaudojimas senų ginklų ir lėktuvų... Pasirodė, kad vadovauti Fordo kompanijai yra vienas dalykas, o krašto gynybai ir karui - kitas. Dabar jau mato ir buvęs prez. Dien priešai, kad likvidavus jį ir jo režimą, buvo sunaikinta krašte gyventojų vienybė, pasitikėjimas vyriausybe ir karių moralė.

Nežiūrint to, kad prez. Diem režim-

mas buvo kietas, o valstybės priešams gan griežtas, tačiau tautos dauguma buvo konsoliduota, ji siekė ir pasitikėjo prez. Diem. Kariuomenės moralė buvo pakankamai aukšta ir jie narsiai gynė savo kraštą, kad ir senais ginklais ginkluoti. Tada net buvo kalbama jau apie atitrūkumą dalies amerikiečių iš Vietnamo... Tie patys ponai tada tvirtino, kad pergalė jau nebetoli... Dabar, po nužudymo prez. Diem, padėtis radikaliai pasikeitė. Per tokį trumpą laiką įvyko net du perversmai! Morališkai ne tik krašto gyventojai, bet ir kariai yra palaužti. Dabar jau ir McNamara tvirtina... kad karas ilgai užsitęs ir bus sunkus...

Kariuomenės moralei sužlugus, atsirado kita bėda - vis didėjantis pietų Vietnamo karių dezertyravimas ir priešų puse... Nusivylimas ir abejingumas yra apėmęs netik eilinius karius, bet daliniai ir karininkai. Jų dalis dabar yra daugiau susirūpinusi savo asmeniškais reikalais kaip užtikrinti sau pragyvenimą ateityje, negu kova su priešais. Jų dauguma mato ir supranta, kad pagal dabartinę strategiją jie niekad karo nelaimės... O šiaurės Vietnamas kas kart vis daugiau ir daugiau meta savo reguliarios kariuomenės (jie vadinami vis vien "partizaniai") ir pietų Vietnamą. O žinant komunistų žvėriškumą, ten karas ištikrųjų yra be-

Lietuvių spaudos ir radio suvažiavimas

Dvidešim trečiaisiais Lietuvos okupacijos metais, 1964 K. Donelaičio metų birželio 6-7 dd. Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdybos iniciatyva įvykęs lietuvių iševijos spaudos ir radio suvažiavimas Tabor Farmoje, Sodus, Mich. JAV, išklaušęs visos eilės referatų ir juos aptaręs diskusijose, konstatuoja:

LIEUVIŲ IŠEVIJA, vesdama sunkią kovą dėl Lietuvos laisvės ir lietuviškos išlaikymo, turi rasti savyje jėgų tai kovai tęsėti ir laimėti. Šios kovos sėkmė glūdi organizuotose lietuvių iševijos budrume ir lietuvių spaudos bei radijo talkoje.

VERTINDAMAS VISŲ lietuviškų kultūrinių, visuomeninių ir politinių organizacijų veiklą, su išskirtinu pabrėžimu suvažiavimas mano, kad Bendruomenė, kuri telkia ir derina visas lietuvių kūrybines jėgas, yra tas organizacinis faktorius, kuris kovoje už lietuviškos išlaikymą buvo,

galo žiaurus... Amerika kreipėsi į SEATO ir NATO organizacijas... Tačiau labai maža vilties, kad iš ten - nukelta | 7 puslapį -

yra ir bus ypatingas veiksnys.

SPAUDOS IR RADIO uždavinys šitą temą plėsti ir skiepyti lietuvių iševijoje, nes Bendruomenės tvirtumas laidos iševijai statomų uždavinių įvykdymo sėkmingumą.

TURI BŪTI plačiai keliamas ir nuodugniai svarstomas ilgametis lietuvių veiklai priešauglio ugdymo planas ir jo vykdomo būdai, nes laiko bėgyje jaunosios kartos lietuvių iševijoje turės vis didėjantį svorį. Jų planingas verbavimas ir paruošimas turi užimti pirmaujančią vietą.

SPAUDAI IR RADIJUI visada tenka didelė užduotis iševijai ryškinti jos siekimus, - jpa ne tik informuoti, bet ir formuoti jos nuomonę, kad šių dienų laisvės kovų atmosferoje ir kas kart sunkėjančios tarptautinės padėties akivaizdoje, atlikdamas jam tautos skirtus uždavinius, lietuvis nepalūžtų.

ŠIE UŽDAVINIAI dar daugiau išryškėja ir reikalauja iš mūsų visų organizacijų, o ypač Bendruomenės, spaudos ir radio, budėjimo, matant mūsų tautos laisvės priešų-komunistų pastangas ardyti mūsų laisvės kovos frontą.

SUVAŽIAVIMAS su dideliu susirūpinimu konstatuoja šias priešų pastangas ir kviečia visus energingai tam pasipriešinti.

IŠEVIJA siekia ir sieks su pavergtos Lietuvos broliais ir sesėmis ko glaudžiausio ryšio, bet priešintis tokiems to ryšio keliamiems bei metodams, kurie galėtų būti suprasti kaip Lietuvos pavergimo pripažinimas.

VISŲ lietuviškų jėgų iševijoje vienybė ir solidarumas yra būtinos sąlygos bendram ir darniam visuomeniniam darbui, todėl suvažiavimas sveikina PLB Valdybos pastangas, siekiant lietuvių politinių jėgų apsiungimo, kartu sveikina ir visas politines grupes, randančias bendrą kalbą ir besiryžtančias bendrai dirbti vardan tos Lietuvos.

Suvažiavimas, malonioje p. J. Bačiūno globoje, buvo pravestas PLB Valdybos vicepirm. Vyt. Kamanto ir jame dalyvavo virš 100 spaudos ir radio darbuotojų iš JAV, Kanados ir Anglijos.

Spaudos ir Radio suvažiavimo, įvykusio birželio 6-7 dd. Tabor Farmoje, Sodus, Mich. svetingoje p. p. Bačiūnų vasarvietėje, dalyvių dalis pertraukos metu.

Nuotrauka - A. Gulbinsko

Sveikiname Lietuvių Kongresą Vašingtone

IMPERFECT IN ORIGINAL

ATKAKLI TAUTA ir AUŠROS VARTAI

Pirmąją dalį rašinio antraštės reiškia Stasio Ylos lietuvių tautą pavadinimo vardu jo atsakyme į Vilniaus Krašto Lietuvių memorandumą vysk. V. Brizgiui dėl Vašingtono lietuvių statomos koplyčios vardo. Antroji dalis - Aušros Vartai, giliai įaugę į Lietuvos žemės vaikų sąmonę, jausmus, valią Vilniaus stebuklas.

S. Y. rašinio visų punktų čia nesirengiu judinti, sakysime stebuklų istorijos, nes, anot autorius, gal būtų šiuo metu neatsargu apskritai - ir religijos klausimais. Čia tik noriu pakelti balsą, tikinčiojo požiūriu, iš tarpo tų, apie kuriuos S. Y. mano, kad jie "nei taip jaučia, nei galvoja", kaip vilniečiai, ir jų memorandumo netermina. Dar mane įgalina įsikšti į šį pokalbį, kad "Šiluva nėra kokia dogma, kurią visi turi priimti." (S. Y.)

Sutikime, kad koplyčios vardo reikalu Vilniaus Krašto lietuvių memorandumas, tiksliau maldavimas, galėjo būti parašytas stipriau ir kad jis galėjo būti parašytas PLB, atstovaujantis čia visai tautai, tačiau teisingai supraskime, kodėl jį parašė Vilniaus Krašto lietuviai, o ne LB. Argi reikėtų tai čia aiškinti!

Sutikime su S. Y., kad žmonių kalbų atskleistoji veido kretelė įdomi psichologinėmis, kultūrinėmis, religinėmis įžvalgomis. "Bet negalėtume sutikti, kad ji, kretelė, nebūtų įdomi ir tautinėmis įžvalgomis, kurių S. Y. į kitų įdomybių eilę neįtraukia. Negalėtume sutikti ir su tuo, kad neatsiskleidė "veido kretelė" ir Šiluvos vardo sumanytojų, kita dalį jų veido palikdama šešėlyje žmonėms spėlioti.

Bet S. Y., atsisakė žmonių (!) veido tik kretelę, teisingai nusakė apie jį visą. "Ginančių Šiluvos vardą lyg ir nebūtų", be vienos O. Algininės "Laisvoje Lietuvoje". Ponios O. Algininės veidas gražus, ir garsiai skamba "solo" iš lietuviškos

Rašo - A. V.

spaudos puslapių (bent iki šiol) tarpautine gaida (galėčiau nurodyti vardus ir datas). Taigi, ar jis yra tikrai S. Y. apgalvotai pasirinktas geras pavyzdys, ar tik "neatsargus" ramstis.

Kokį tą žmonių veidą iš kalbų ir raštų mačiau aš.

a) Kilus pasiūliai koplyčią įrengti (kas matomai jau buvo nepajudinama nustatyta), pasipylė kalbos ir straipsniai, neskiriant ne aktyviųjų katalikų, kad su tuo įrengimu reikėtų palaikyti arba visai atsisakyti. Mat, turtingų, puošnių šventovių statymas dar nebūtinai reiškia nuoširdų sąmoningą religingumą.

Mes paminklinių šventovių čia esame pristatę (ir lietuviško stiliaus proporcingai daugiau ir brangesnių, negu kitos tautinės bendruomenės. Sakysime, lenkų čia yra apie 5 milijonai; jų koplyčios įrengimas irgi kaštavęs 350 tūkstančių, kaip ir mūsų (buvo skelbta Drauge). O mūsų kiek yra? Mes savo pastatytomis šventovėmis neįsigijome nei padoraus kataliko vardo, nei išgarsinome Lietuvos vardą; nesugrąžinome, atrodo, jau numotos ranka, didelės dalies pasitraukusių iš parapijų savo tautiečių, bet ir Vatikane neįsigijome per daug palankumo. O svetimoji "turtinga ir spalvinga" visuomenė, per mažai pasistačiusi savo šventovių, "paveldėjusi" mūsų šventoves, vargu, ar kiek boja jose mūsų teisius.

Atsisakymo koplyčią rengti mintį dar labiau stiprino pirmesnieji krikščioniško gallestingumo šaukiantieji

darbai; palaidojimas mirusiųjų, pavaldybinimas alkanųjų, apdengimas šalančiųjų - patėkusių į vargą lietuvių dėl jų kraštą įsiveržusio fizinio, tautinio ir religinio žudiko.

Nebūtų pro šalį sukūrus kokį telkinį nuolatines pagalbos mūsų senimui nespėjusiam, negalėjusiam, ar nelinkusiam čia pirmiausia rūpintis tik savimi, - ligoniams, našlaičiams ir tt., vietoj dabar sudarinėjamų vienkartinųjų komitetų telkti pinigų nusipelnusiam kultūros kūrėjui sušelpiti ar jį mirusį palaidoti. Juk gailėstingieji artimui darbai stipriau traukia prie savo ganytojų skelbiamos religijos nuklydusius ir riša teisiuosius negu turtingų šventovių daugumas. Ši mintis, kiek girdėjome, buvo nesėkminga ir visuotiniame Vatikano suvažiavime, jog katalikų bažnyčia, apskritai, turėtų prastėti išoriniu blizgesiu, o gilėti krikščioniškąja dvasia ir plėstis į pačius ganomuosius. Ar ne skurdžiausioji darbininkija, daugiausia atkritusi nuo katalikybės, kelia didelį rūpestį! O bolševizmo metamasis mokslas daugiausia veisiasi skurdžiose dirvose! Pijaus X (šventojų) gyvenimo aprašyme pasakoma, kad sunkiais laikais (jo kraštui ir miestui) jis buvęs užstatęs šalpos reikalams paskolai gauti net savo, ganytojo, žiedą. O šiais laikais bendroji šalpa, vykdoma vyskupų ir kardinolų, tur būt, nei Lietuvos, nei Sibiro tremtinių nepasiekia.

Pagalbos šaukiantis balsus (yra ir negalinčių prašyti) girdi Balfas, "Lietuvos Dukters". Jų rankos pasiekia net išalusių Sibira. Bet, deja, jis negali visų, nors iš dalies, patenkinti. Mat, aukojančioji visuomenė dalis reikiamos sumos nesudeda: ji visokiomis rinkliavomis taip nurankiata, lyg ankstybųjų grybautojų nugrybautas miškas.

BUS DAUGIAU

Rasinė lygybė

Rašo - V. Danaitis

ramesnis jos narių sugyvenimas, juo pati jų kultūra vertingesnė.

Senovės lietuviai buvo nuoširdūs gamtos vaikai. Jų socialinį sugyvenimą nedrumstė kad ir kiek skirtinga turto ar visuomeninė padėtis. Ir rikis, ir krivis, ir karys-ūkininkas ir paprastas pilies tarnas, - visi jie buvo vienos genties nariai, ir nei vienas jų nesijautė nukriaustas ar išnaudotas. Slinko šimtmečiai. Tautoms besikilojant ir mūsų tautos atplaišas pasaulio vėjai gana toli nublokšdavo; pav. Tautarikis su savo giruliais atsidūrė net Italijoje! Bet pagrindinis aščių kamienas liko Pabalty, kol XIII šimtmečiu neatsibastė kryžiuoti germanai.

Šimtmečių grumtynėse mūsų proseneliai buvo priversti keisti savo papročius, savo pasaulėžiūrą. Nors politiniai Lietuva dar eilę šimtmečių išsilaikė nepriklausoma, bet tautos masės, jos kamieno, kurs sugėbėjo išsaugoti savo senelių brangiausių palikimą - lietuvių kalbą, buvo sunkiai prislėgtas žiaurios socialinės neteisybės baudžiamos pavydalu.

Lietuva, neapsaugota nei aukštų kalnų, nei plačių vandenų, tapo savotiška įvairių tautų grumtynių vieta. Vokiečiai, lenkai, rusai ir net švedai visi čia pabuvojo alindami kraštą ir nesiskaitydami su jokiais moralės įstatymais. Ne kokius geresnius pėd sakus paliko ir paskutinieji du pasauliniai karai, su tuo tik skirtumu, kad I pas, karo pabaiga davė progą tautai atsipeikėti ir atkurti taip būtiną tautai išlikti nepriklausomą valstybę. Tie mumyse palikti svetimųjų pėdsakai kaip tik ir pasireiškia nesusklausymo pavydale.

Dažnai jaudinamasi dėl menkniekių, svaidomasi bereikalingais žodžiais, ieškoma "zakabo" ten, kur tautos eilės privalėtų būti itin suglaustos. Kartais atrodo, lyg koks prišas būtų metęs mūsų tarpan "nesantaikos obuolį" tam, kad mus susilpninti. Ypač sovietiniai agentai yra gabūs prisidengti "valio" patriotizmu, kad juo lengviau įsiskverbtų į tremtinių organizacijas.

Dabar yra madoje linksniuoti demokratizmą ir rasinę teisių lygybę. Bet čia pat pamirštama, kad žmonių sugyvenimui daugiausia turi reikšmės jų išsiauklėjimas (taigi, tvarkingumas, svarumas, padorumas ir tt) ir išsimokslinimas, o ne vien šau

Juokai pro ašaras

...Bebro Dūmelio užrašai...

NENUSINEŠKIME NEŽINION FAKTŲ - FAKTELIŲ. "Istorikams uždavinys - nušviesti, kaip ten iš tikrųjų buvo. Liudininkams - nenusinešti nežinion faktų-faktelių, be kurių nušvietimas būtų negana ryškus." Taip rašo p. Rastenis "Dirvos" birželio 10d. laidoje "Stambus smulkaus masto įvykis" straipsnyje. Daug kas (žinoma ir aš) p. Rastenio kvietimą registruoti faktus-faktelius įsidėjome giliai į širdį ir pasiryžome kiek tik galėdami padėti gerbiamiems istorikams. Šį kartą keletą faktelių apie Dirmeikio laišką ir to laiško aiškintoją p. Rastenį. Ateities istorikai, spėju, bus labai svarbu žinoti, kad Dirmeikis ir Rastenis turėjo nemažai vienuodų jausmų, vienuodų užsiėmimų, vienuodų laimčių ir nelaimių. Taigi, jie abu - ir Dirmeikis ir Rastenis iš pradžių nekenkė buvusio prezidento Smetonos. Vėliau, dėl suprantamų priežasčių, jie abu staiga įsimylėjo Smetoną begaliniai. Jie abu buvo pačiuose aukščiausiose tautininkų vadų eilėse: Rastenis - generalinis sekretorius, o Dirmeikis - "Lietuvos Aido" vyriausiasis redaktorius. Jie abu turėjo vienodas ir nelaimes. "Vienybė" paskelbė Dirmeikio laišką, kur jis niekina vargšus "dypukus". Ne taip dar senai ta pati "Vienybė" buvo paskelbusi p. Rastenio rusų kalba rašytą protokolą, kur jis net ir Dirmeikį pralenkė savo "komplimentais" lietuviams ir visai Lietuvai. Tada Dirmeikis truputėlį rašė apie tą Rastenio protokolą, - dabar Rastenis rašo apie Dirmeikio laišką. Kas čia sutapimas ar intymų draugystė tų dviejų "didžiųjų"? Atrodo, kad draugystė ir meilė. Rastenis rašo, kad jis žino, kodėl prancūzai tėvai išleidė savo dukrą už "atsilikusio" (Rastenio žodžiais) krašto lietuvių Dirmeikio Rastenis rašo, kad jis žino, ką galvojo Dirmeikio uošviai, kai Dirmeikis pabėgęs nuo bolševikų prisiglaudė pas savo uošvius. Iš kur gi tokius intymius dalykus galėtų p. Rastenis žinoti, jeigu jis nebūtų buvęs intymiuose santykiuose su Dirmeikiu ir jo šeima? Bet kodėl gi p. Rastenis taip plačiai (net per du "Dirvos" numerius!) tą Dirmeikio laišką "aiškina"? Tokį klausimą gali kelti tik toks žmogus, kuris nepažįsta p. Rastenio ir jo žurnalistinių metodų. Pirmiausia, p. Rastenis cituodamas Dirmeikio blogus žodžius apie tremtinius, jais labai pasipiktina ir nuolat pabrėžia, kad ir sovietai-bolševikai niekada taip blogai apie lietuvius neatsiliepią. Rastenis žino, kad bolševikiškų laikraščių (nors jie ir lietuviškai rašo) padorus lietuvis nebeskaito, todėl mažai kas apie tą laišką sužinos iš tų laikraščių. Kitas dalykas "Dirva"! O gal dar koks draugiškas literatūros priedas ims ir perspausdins tuos "aiškinimus", tada tik plačiai bus žinoma, koks blogas tas Dirmeikis ir koks geras tas p. Rastenis. ... Čia suminėjam p. Rastenio pagedaujamus faktus-faktelius. Skaitau, kad pareigą esau atlikęs, kad istorikams būtų lengviau nušviesti, kaip ten iš tikrųjų buvo (citata iš p. Rastenio straipsnio).

DE FACTO... "Dirva" vieną kartą rūščiai barė tuos lietuvius, kurie vis dar nenori pripažinti de facto, kad Lietuva yra sovietų okupuota.

"Dirva" nurodo, kad vis vien visi žino ir mato faktą, jog Lietuva tikrai yra sovietų okupuota. Tai kam čia vis nepripažinimas? Tai visai teisinga. Juk kada Lietuva atkovojo savo nepriklausomybę, tai kai kurios didelės valstybės iš karto nenorėjo pripažinti Lietuvą nepriklausoma - de jure, jos pripažino nepriklausomą Lietuvą tik de facto ir tik gerokai vėliau, įsitikinusios kad kitaip jau nebus, pripažino ir de jure. Gi "Dirva" teprašo tik de facto pripažinimo Lietuvos sovietams... Tad kodėl gi mus nepaklausyti? Tatoi ir sovietams patiks.

KOKS NEMANDAGUMAS! BAISU! Keletas laikraščių pranešė, kad "Vienybės" redaktorė Salomeja Narkeliūnaitė buvo išprašyta (ir tai ne per daug švelniu būdu) iš vilniečių suvažiavimo Detroite. Išprašyta, tai išprašyta. Tai dar pusė bėdos. Bet ir žiauriai apkaltinta! Baisu! Pagaliau, kas gi žino ko ji ten bičiuliaujasi su Lietuvos "geradariais" ir kam gi tatoi nuolat prikašioti?

mūs, be gilesnio prasmingo turinio, šūkliai. Jei baltieji šalinasi nuo juodųjų, tai nėra vien kūno spalvos skirtumo dalykas. Arba jei lietuvis lietuvi kur susitinka ar apsigyvena greta viens kito, tai ne vien dėl bendros kalbos, bet taipgi dėl daugelio bendrągiškų būdo savybių.

Maišydami tautas, o ypač rases, mes neatsieksime žmonijai geresnį sugyvenimo ar tobulėjimo.

Jei tokioje Brazilijoje esama didelio tautų mišinio (portugalų, indėnų, juodųjų), tai nei tobulą valstybinę santvarką nepajęgs greit sukurti aukštą civilizaciją, nežiūrint nemažų šios didžiulės valstybės gamtos turčių.

Ypač sugėba "groti pirmuoju smuku" apie visokias nerealias lygybes sovietų agentai, kuriems ta lygybė tol yra reikalinga, kol tu nepakliūni

po jų botagu. Ir tik tuomet pamatai, kad ta jų persąmoji lygybė yra daug blogesnė už vadinamą "kapitalistų imperalizmą" - išnaudojimą. Tai savotiškos "krokodilo ašaros" tų sovietinių pasaulinio masto smaugių, kurie apgailėstauja, kad dar ne visas pasaulis jų pavergtas...

Ne absoliutinės lygybės rasių ar tos pat tautos narių tarpe siektina, bet galima tobulios socialinės įstatimdamavystės tam, kad esant privatinei gamybos įrankių nuosavybei, mažiau pajėgus tautos narys nebūtų skriaudžiamas. Kad ir kaip nelygūs yra tautos ir rasės, kiekvienai jų turi būti leista vystyti prigimtines gabumus, panaikinant tarp jų fanatišką neapykantą ir uždariusiant karus, kaip tarptautinių ginčų sprendimo įrankį, ir pirm visko turi būti panaikintas sovietinis vergijos neokolonizmas...

Knygos

"VYTAUTAS THE GREAT GRAND DUKE OF LITHUANIA" parašyta Dr. J. B. Končiaus, išleido Lietuvių Knygos Klubas Čikagoje, spausdi no The Franklin Press Inc. Miami, Floridoje, 1964 m. Puikus leidinys angliškai skaitančiai visuomenei, supažindinimui su Lietuvos istorija. 211 pusl. gerame popieriuje, gausiai iliustruota. Kaina nepažymėta. Gaunamas lietuviškuose knygynuose ir Liet. Knygos Klube - 4545 West 63 St. Chicago 29, ILL.

Pranas Garšva MIC, NEGESTAN TI ŠVIESA, Marijonų veikla Amerikoje. Aplanką piešė P. Jurkus. Išleido Liet. Knygos Klubas, spausdinc Draugo spaustuvė - 4545 West 63St Chicago, ILL 60629, 351 pusl. gausiai iliustruota, gerame popieriuje. Kaina \$ 3, 50. Gaunama visuose lietuviškuose knygynuose ir Knygos Klube, auksčiau paduotu adresu.

Los Angeles Jaunimo Ansamblis šoka tautinius šokius minėdamas savo 15 metų gyvavimo sukaktį, birželio 7 dieną. Nuotrauka - L. Kančausko

LAISVOJI LIETUVA

FREE LITHUANIA

911 West 32 St. CHICAGO 8, Ill. Tel: FR 6-5416

Entered as Second-Class matter at the post office at Chicago, Ill.
Published bi-weekly on Thursdays
by LITHUANIAN REGENERATION ASSOCIATION

Leidžia Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
Igaliotas leidėjas - V. KAČINSKAS

Redaktorius - A. J. KAULĖNAS

Administratorius - K. RADVILA

Prenumerata metams \$ 5
Subscription per year \$ 5

Aiskiras numeris 20 c.
20 c. per copy

GARBĖS LEIDĖJAI: J. Bagdonavičius, St. Jakubickas, J. Lietuvnickas, Dr. K. Liutkus, Br. Macianskis ir L. Virbickas

Grižkite nugalėtojais!

Amerikos lietuvių krepšinio rinktinė išvyksta į Australiją gastrolėm. Tai didelis įvykis, parengtas ir įvykdytas daugumoje mūsų jaunosios kartos veikėjų pastangomis ir rūpesčiu. Garbė jiems, kad moka ryžtis, vykdyti ir praveisti net tokio plataus masto užsimojimą.

Bet šios gastrolės nėra eilinis sporto gyvenimo įvykis. Jos įvyksta išveivijoje, tie jauni mūsų tautos sporto žiedai atstovaus visą lietuvių tautą, visą Lietuvą.

Štai čia ir glūdi šios kelionės į Australiją bene didžiausia reikšmė. Žinoma, puikus rinktinės pasirodymas ir laimėjimai gali dar plačiau atidaryti Lietuvos teigiamai propagandai duris, tai prppagandai, kurios sunkėjančiose tarptautinėse sąlygose taip reikia mūsų pavergtai tėvynei, už tai mes ir linkime šiems jauniems ryžto vyrams gražiausios selmės!

Jūs kovosite ne vien sporto aikštėje - jūsų kovos rezultatus pajus ir pavergtoji Lietuva, nes jūsų sėkmingas pasirodymas atneš Lietuvos vardą į plačiąsias Australijos mases supažindins ne tik su jumis, bet ir su visa kenčiančia tauta. Štai kur glūdi išvyko reikšmė - ir mes linkime ir prašome jūs - sukovokite vyriškai sporto aikštėje, kad Lietuvos vardas garbingai nuskambėtų plačioje Australijos spaudoje!

Jūs esate ambasadoriai ir tenykščiai lietuvių kolonijai, kuri jūsų laukia visa širdimi. Paspaukite ir mūsų vardu broliams ir sesėms ranką, pranešdami tolimosios Australijos lietuvių šeimai, kad visa Amerikos lietuviškoji išveivija viltingai ir visomis priemonėmis kovoja už bočių žemės laisvę ir garbę.

Gero jums vėjo! Gero pasisekimo ir ryžto laimėti Lietuvos vardui garbę! Grižkite nugalėtojais!

Būkime budrūs lietuvių sargyboj
Bolševikų slapto desanto veikla mūsų spaudoje. Anie jau bando mus užsmaugti mūsų pačių rankomis.

Alfonsas Giedraitis

Jeigu kas manytų, kad mes dabar gyvename taikos metą, tai labai klęstų. Beveik visas pasaulis šiandien yra atsūdiręs karo padėtyje; tik ne visi tą patį jaučia, o kai kurie net ir jausdami nevienodai pergyvena, nes kovojama nematomais ginklais - apgaulingomis mintimis ir idėjomis, kurias priešas meta mums, kaip blęgančius kilbukus žuvims. Tokį kilbuką jau ir ne vienas šio krašto lietuvis yra apžiojęs ir meškerės kryptimi artėdamas į priešų denį, dar ir daugiau pasroviui slenkančių aukų nori įsitraukti. . . Aščiau tariant, tai yra bolševikų "kultūrinio desanto" veikla arba "Trojos arklis", iš kurio išsilapinė įvairių sričių kenkėjai, pradėjo savo ardomąjį darbą įvairiose mūsų organizacijose, o pastaruoju metu jau ir mūsų periodinėje spaudoje.

Bolševikams nelengva buvo suplauoti nekaltų spalvų apdangalą, pavadinant kultūrinio bendradarbiavimo su tėvyne-tremties mokyklas vadovėliais aprūpinimu, filmų apie sniegu apdengtą Lietuvą parodymu etc. Jie gerai žinojo, kad ne visi jų klasingas užmačias išsifruos - kad tam tikra dalis visa tai priims už tikrą "didbrolišką" prekę. Taigi, lietuvių tremties visuomenė skils į dvi dalis: viena už, kita prieš. Prasidės spaudoje ginčai, kolonijose neapykarta vienos visuomenės dalies prieš kitą. Žodžiu, bus palaužta laisvajame pasaulyje egzistuojančių ir už Tėvų Žemės laisvę kovojančių lietuvių vienybė, ką priešas skaito irgi nemazos aukštumos užėjimu. Žinoma, priešui būtų triumfališkas laimėjimas, jeigu, be nuomonių skirtumo,

visi priimtume jų siūlomas kultūrinės paslaugos mokslo vadovėliais, filmomis ir tt. Tada tikrai kada nors Tautų Sąjungoj ar kokiam Tarptautiniam Triunole bolševikai turėtų pagrindo iškelti "civilinį ieškinį": kiek jiems kaštavo tų tautos "atplaišų" švietimas, ir kad už tai verta pripažinti bolševikų okupaciją de jure. Visai panašus pavyzdys atsitiko su Aušros Vartų Sv. Marija. Kada nors lenkai panašiose tarptautinėse institucijose nesidrovė iškelti klausimo, kad Vilnius jiems teisėtai priklauso nes už Lietuvos laisvę kovotojai - laisvosios pasaulio dalies lietuvių irgi Vašingtone nepasirinko Vilniaus Aušros Vartų Sv. Marijos vardo kopyčią, bet Šiluvos, kurios komitetas įėjo net pats Lietuvos Atstovas! Ir jeigu mūsų atitinkami politiniai veiksniai nepasirūpino jau dabar šį įvykį reikiamai dokumentuoti, tai ateityje lenkų rankose šis koziris Vilniaus bylos metu gali daryti jiems tik plusą, bet ne minusą.

Šie du pavyzdžiai aiškiai mums rodo, kokias baisias pasekmes gali mums ateityje atnešti tokios priešų "kultūrinės investacijos", ir kodėl mūsų žurnalistai privalo būti budrūs tokiems negalavimo simptomams koanksčiau pastebėti spaudos, švietimo, organizacinio bei visuomeninio gyvenimo srityse. Teisybė, Aušros Vartų kopyčios klausimo bažnytinį dignitorių neigiamas sprendimas mūsų spaudos buvo laiku pastebėtas ir

pasmerktas, bet tas, žinoma, nieko nepadėjo, nes pati katalikų religija yra tarptautinės apimties ir einanti su daugumos pajamomis. Tokiu būdu už tą mums primestą tarptautinę religiją, mums dabar gali prisieiti dar kartą brangiai užmokėti savo sostire Vilniui su visomis jo sritimis. Matote, kaip brangiai mums ta katalikų religija kaštuoja (Jų Dievas turinčiam dar pridėda, o iš neturinčio atima ir tai, ką dar jis turi. . .).

Tenka džiaugtis, kad bolševikų peršamas kultūrinis bendradarbiavimas su pavergtu kraštu ir šios klastos būsimos pasekmės mūsų spaudos irgi buvo laiku pastebėtos ir pasmerktos - jau ne vien spaudos, bet ir organizacijų bei kultūrinų veiksmų. Tuo buvo prieita oficialaus vieningumo ir, atrodo, kad tolimesnės tarpusavės kovos jau nebebus reikalingos. Tuo labiau, kai pavyko atgaivinti laisvosios pasaulio dalies lietuvių žurnalistų Sąjungą su Centro Valdyba ir Garbės Teismu. Bet tai dar nereiškia, kad spaudos žmonių budrumas turėtų sumažėti ir į visokius nekaltus vardais pridengtus įtartinus reiškinius mes neprivalėtume atkreipti dėmesio.

Nors šiandien mūsų priešas apdriskęs ir alkanas, ir kasdien vis jam eina blogyn, bet užsieniuose savoj griaunamojo darbo misijoms jis aukso maišiukų nesigaili, tikėdamasis ateityje juos šimteriopai atgauti. Todėl nenuostabu, kad jau ir pas mus rublinė žurnalistika pradeda vis labiau išsigalėti, mokydama mus pamilti anapus geležinės uždangos siautėjanti skurdą, visokius nedatekius ir kiaurus stogus. Tokie raudonosios "vieros" misijonieriai, kol kas, centralizuojasi tikrai jau iššifruotoje "Vienybėje", bet nesame tikri, ar, laikui bėgant, dar kuris mūsų laikraštis netaps anų auka (Kiek anksčiau viename pusiau dienraštyje jau buvo pasirodžiusi "studijų serija" apie komunizmą, o vėliau ten pat ir Liūdo Girso "abrozdas" su kuniškiškai palaiminta jo gyvenimo baigme. . .).

Bolševikai savo rublinius desantus meta į visus svarbesnius mūsų organizacinius vienetus ir tam parrenka ne betkokius eilinius žmogelius, bet mokslų daktarus ar šiaip diplomuotus, visuomenėje turinčius įtakos bei pasitikėjimo asmenis. Todėl į tokių "mokslinčių" veiklą mūsų žurnalistai turėtų atkreipti ypatingą dėmesį. Ypač įtartini atrodo tokie intelektualai, kurie net keletą metų stovėję nušaly nuo liet. kolonijų kultūrinio gyvenimo, s t a i g a pradeda veikti net keliose organizacijose, nevengiant įeiti ir į jų vykdomąsias valdybas. Čia jie sako ugningas patriotines kalbas, renka aukas fondams ir patys pavyzdinčiai aukoja, ruošia kultūrinėm temom paskaitas, mirusiųjų minėjimus ir t. pan. (Bolševikai tik ir nori, kad mes būtume po kultūrinę anklodę ramiai užliūnuoti. . . Antai, LB Los Angeles Ap. suvažiavime vienas veikėjas net siūlė priimti okupanto gamybos vadovėlius tremties mokykloms. . . Kitas vėkėjas jau kitur aiškino, kad filmelėje Žiema Lietuvoje nieko linksminango nesą, ką patvirtinęs toks ir toks kunigas bei toks ir toks generolas (buv. Liet. Kariuomenės Likvidacinės Komisijos nariu).

Kaip viena ranka vaikui duodama saldainis, o antra ranka griebiamo pats vaikas, rodo ir šis LZS Los Angeles sk. V-bos kairiųjų narių atliktas eksperimentas. O buvo taip. Pernai vienas katalikiškas korespondentas aplankęs "Vienybės" redakciją ir ten pamatęs filmelę Žiema Lietuvoje, taip ja susižavėjo, kad grįžęs namo, parašė ilgoką laišką "Vienybės" leidėjai ir redaktorei, kviesdamas jas tą filmelę parodyti spaudos suklaidintai Los Angeles visuomenėi etc. To laiško turinys buvo pažodžiui atspausstas "Vienybėje" 1963m. birželio 7d. Užtai vietinis mėnraštis to laiško autorių pavadinu žmogum su išplautais smegenimis. Įsisteigus LZS Los Angeles skyrui, "ižeistasis" (perplautų smegenų savininkas) pasiskundė to skyriaus valdybai, o tam skyrui vadovaujantis asmuo, neatsiklausęs kitų Sk. Valdybos narių nuomonės, pasiskubino tą skundą perduoti Sk. Garbės Teismui. Tik dėka susidėjusiomis aplinkybėm (per teismus ieškančių garbės ne-

- nukelta į 6 puslapį -

Naujokiški reveransai

(Tąsa iš pereito numerio)

Partizanus vertiname ne pagal jų veido spalvą, bet pagal nuopelnus kraštui. Kritusius už Lietuvos laisvę partizanus pagarbiai minime ir juos apverkiame, nes jie grūmėsi su okupantu ir paaukojo savo gyvybę. Kovojo ir žuvo gražiausias Lietuvos žiedas, ištikimiausi tautos sūnūs, lietuvių tautos teisių ir garbės saugotojai. Jie gynė Šekspyro apdainuotą Garbę, kuri drabstoma purvais ir laisvę, kuri mūsų šalyje velka jungą.

Išdavikus akceptuoti ideologinėje plotmėje, kaip kovos lygų partneri, būtų ne tik tai netikslinga, bet ir nusikaltimas prieš tuos, kurie žuvo nujų rankos. Tas patetiškas Naujoko sielojimasis atsiduoda pigia propaganda, skirta visuomenei jei ne suve džioti, tai bent nukreipti jos galvojimą į klaidingą kelią.

Žutbutinė kova vyko tarp dviejų nelygių dalyvių: kovėsi lietuvis su ruskiu, Dovydas su Galiotu, idealistas su niekšu, žmogus su bestija. Lietuvių tautos gražiausias, ištikimiausias, dvasiniai nepalaužtas žiedas grynė skriaudžiamuosius ir nuskriaustuosius. Kovodami už savo žmonių teisę, rezistentai krito didvyrio mirtimi. Todėl Naujoko verkšlenimas, pagrįstas kraujo ryšiais, neturi jokio pagrindo ir pernelyg primityvus. Tai tik pūtimas nežinančiam miglų į akis. Taras Bulba šaudamas į sunų - pasidavėlį sprendimo pagrindą nedėjo giminystės ryšių ir dėl jų nesisielojo. Egzekucijos metu tik tiek jie buvo sausai atžymėti, kad prieš paleidžiant šūvį tėvas tarė: "Aš tave pagimdžiau, aš tave ir nudėsiu."

Tenka įsakmiai pabrėžti, kad į rezistencinę kovą prieš pavergėją ne vien lietuviai buvo įsijungę. Kitų tautybių patriotų taip pat matome kovotojų eilėse. Ypač tas ryškų Kuršo katilė, Karelijos trikampyje. Kovojo kelių tautybių mišinys (ne grynakraujai broliai) su besiveržiančiu priešū, tačiau tų kankinių pralieta kraują maišyti išgamų ir pataikūnų krauju, padorus žmogus nedrįstų, nes tai tolygu šlykščiam pasityčiojimui iš laisvės gynėjų.

Kenčianti tauta išdavikus pasmerkė amžinai; ne vien tauta, bet ir juos pagimdžiusios motinos. Jie pasmerkti ir prakeikti. Nesvarbu kas jie bebūtų: vaikai, vyrai, anūkai ar Naujoko vaizduojamieji broliai.

Iš viso, remtis giminystės saitais netiksli, o kartais net pavojinga, nes

KAIP DRABSTOMA PURVAIS GARBĖ AUKSINĖ,
KAIP VELKA JUNGĄ LAISVĖ IŠDIDI,
KAIP MĖTOS GĖDA DVOKIANČIAM ŠIUKŠLYNE,
KAIP KILNŪS RYZŲ TAI SMAUGIAMI ŠIRDY,

AŠ MIRT GEIDŽIU, AŠ NETURIU JĖGŲ . . .

William Shakespeare

Dr. V. Paprockas

jie gana dažnai būna ne tik silpni, bet ir apgaulingi. Vieną asmenį su kitu stipriau riša ne kraujas, bet ideja. Ji cementuoja daug tvirčiau negu bet kuris tapatingas kraujas. Tą moko mus istorija, tą žinome iš praeities, tą patį matome ir dabar, kada nė vienas iš išveivų paskendo svetimoje jūroje, palikdamas brolius likimo valiai, arba netgi nubūriuodamas mūsų tautos priešų draugystėn.

Kalbėdamas apie rezistencines kovas Naujokas deda pagrindan materialistinį aspektą: geografinį - naminis karas, anatominį - giminingus kūnus, ir tuo pačiu subanalina pačios rezistencijos idejinius pagrindus. Dvasinį, - esminį kovos faktorių jis

išjungia ir ignoroja. Kovojo broliai, buvo naminis karas, bet katras iš jų teisus ir kurs kaltas - jis teigia, tai ne mūsų reikalas spręsti.

Naujokas, kuris iš kitų reikalauja tikslingumo, patsai nė žodeliu neužsimena apie tarpusavyje kovojusių brolių santykį. Sakyti "iš dalies" tą patį reiškia kaip nieko nepasakyti. Reikėjo pasisakyti aiškiai ir įsakmiai, kokia gi toji "iš dalies" dalis tikrumoje buvo: šimtinė, tūkstantinė, ar pusė per pusę? Palikti tą spragą užpildyti pačiam skaitytojui ne tik netikslinga, bet ir žalinga istorinių įvykių fiksavimui bei dėstymui.

Sielotis ir vertinti 1944-53 metų kovas giminytė tiek pat nenuosaku,

ELIZABETH (N. J.) Sv. Petro ir Pavilo lietuvių parapijos choras, vadovaujamas muz. V. Mamaičio, vienas iš pirmųjų užsiregistravęs dalyvauti šiais metais ruošiamoj Lietuvių Di enoj New Yorke, Pasaulinės Parodos proga. Viduryje sėdi parapijos Klebonas Prel. M. Kemežis ir chorvedys V. Mamaitis.

Prof. A. Voldemaras

"DIRVOJE" (Nr. 67) p. V. Rastenis pradėjo spausdinti atsiminimus, liečiančius įvykius Lietuvoje prieš 30 metų, kurie daugelyje vietų prasilenkia su tiesa ir bus reikalingi patiks linimo, kurį duosime vėliau.

Šiandien norėtume tik paryškinti štai kurią p. V. Rastenio atsiminimų vietą, kurioje jis rašo:

"Voldemaras prievarta tapo išstremtas iš Kauno ir apgyvendintas Plateiuvos dvare: gražioj vietoj, prie puikau ežero, bet aprūpintas dieną naktį neatsitolinančiais "šešėliais", saugojusiais nuo pagundų ir gelbėjusiais nuo pikta..."

Kokios buvo tos "puikios" ištrėmimo sąlygos ir kaip buvo privirstas gyventi vienas iš gabiųjų Lietuvos politikų, susipažinkime su žemiau paduodamais faktais:

"NORS daug žmonių Zarasų miestely ar jo apylinkėse, kurios ypatingai pasižymi gražiais gamtos vaizdais, rado vasaros metu poilsį ir ramybę, bet prof. A. Voldemarui Zarasai buvo kartaus ištrėmimo ir nelaisvės vieta.

Kokių aplinkybių verčiamas prof. A. Voldemaras apsigyveno Zarasuose? Kad būtų aiškiau, tenka sugrįžti į 1926 metus, kurie lietuvių tautai yra labai svarbūs, nes įvyko perversmas ir dr. Griniaus vyriausybė buvo nuversta, kurios valdymo metu išskėlė aukštai galvas vietos komunistai ir šiaip padugnių gaivalas. Po šio perversmo valdžios vairs atiteko A. Smetonai ir Prof. A. Voldemarui,

kuris be ministerio pirmininko darėjo ir užsienio reikalų ministerio pareigas. A. Voldemaras greit išgarėjo netik viduje, įgydamas tautoje daug simpatijų, bet ir užsienyje kaip garsus diplomatas. Ypatingai pasaulis buvo sužavėtas A. Voldemaru, kai jis gynė Ženevos Vilniaus bylą. Nors daug jis įgijo draugų, bet ir nemažai priešų. Tarp jo ir prezidento A. Smetonos, pašalinių intrigų dėka, darėsi vis didesnis ir didesnis nesutarimas. 1929m. jis buvo pašalintas nuo valdžios. Nuo tada prasidėjo jo kryžiaus keliai. Jis buvo persekiojamas, tremiamas ir net kalinamas, kaip didžiausias nusikaltėlis.

Kai Prof. A. Voldemaras buvo nūšalintas nuo valdžios, tiek jaunosios karininkijos, tiek neolitanų ir kitų tautinių korporacijų studentų bei darbininkų tarpe pasireiškė didelis nepasitenkinimas A. Smetonos vyriausybe. Kad išvengtų kokių nors netikėtų, vidaus reikalų ministerio įsakymu, A. Voldemaras buvo išstremtas iš Kauno į Platelius, o vėliau perkeltas į Zarasus, kur jis su žmona su pertraukomis gyveno ligi 1940 metų pavasario, išlaikomas pusbrolio Voldemaro, nes jo išlaikymu vyriausybė visai nesirūpino, o tik... sekimu.

Būdamas Zarasuose A. Voldemaras keldavosi 6 val. iš ryto. Didesnę dieną dalį praleisdavo savo kambaryje skaitydamas knygas ir užsienio periodinę spaudą, kurią jis prunumeravo pagal savo išgales, o likusią dienos dalį, jei būdavo gražus oras, eidavo su giminėmis maudytis ar su laiveliu paplaukyti ežerais, kurie supa Zarasų miestelį. Bet labiausia jį mėgdavo pasivaikščioti po Zarasų gražiausias apylinkes. Tokius pasivaikščiojimus neapleisdavo net lietvingiausiomis ir šalčiausiomis bei audringiausiomis žiemos dienomis. Kai kada, vasaros metu, nuvažiuodavo į Salaką ir praleisdavo kelėtą dienų Alekso Stasiūno vasarvietėje, kuris irgi, kaip ir A. Voldemaras, buvo kilęs iš to paties kaimo.

Iki 1934 metų jo sekimas buvo pavestas kriminalinės policijos viršininkui Aleksei Braziukiui. Nors Zarasų miesto ribose jam buvo duota judėjimo laisvė, bet tikrumoje tos laisvės jis neturėjo. Tai grynai priklausydavo nuo seklių ir jų viršininko malonės. Dažnai būdavo, kad sekiliai, kai jis eidavo pasivaikščioti, pastodavo kelią ir liepdavo grįžti į namus. Tie "angelai sargai", kaip juos vadindavo pats A. Voldemaras, buvo

labai įkyrūs ir brutalus. Dažnai būdavo, kai A. Voldemaras su savo giminėmis išplaukdavo laiveliu, tai kai kurie sekiliai irgi lipdavo į tą patį laivelį... Ji visuomet sekė du sekiliai. Jie būdavo atsiunčiami iš kitų apskrčių ir dažnai keičiami, kad ne susidraugautų su profesoriumi.

1934m. birželio 7d. ankstų rytą, apie 5 val., aviacijos kapitonas V. M ir J. Adomaitis atvažiavo automobiliu į Zarasus ir "pavogė" prof. A. Voldemarą, pranešdami jam, kad Kaune įvyko sukilimas ir jis kviečiamas sudaryti naują vyriausybę. Nei Zarasų miesto policija, nei "angelai sargai" karininkams nepasipriešino. Jis tuojau buvo nuvežtas prie lėktuvo, kuris jo laukė nusileidęs žydų "Makabi" futbolo aikštėje, apie tris kilometrai nuo Zarasų m. prie Kauno-Zarasų plento. Ten juos pasitiko aviacijos majoras Jeronimas Garolis, kilęs iš Zarasų krašto ir kapitonas J, kurie atskrido su lėktuvu jo paimti. Prof. A. Voldemaras su mjr. Garoliu išskrido į Kauną, o likę kiti karininkai grįžo į Kauną su automobiliu. Iš areolromo A. Voldemaras buvo nuvežtas į aviacijos karininkų Ramovę, kur jau buvo grįžę iš kariuomenės štabo daug karininkų. A. Voldemaras tuojau pamatė, kad perversmas buvo blogai paruoštas ir vykdytas. Pulk. leitn. Narakui, kuris tuo laiku ėjo laikinai aviacijos viršininko pareigas, kariuomenės štabas išaškė kartų su Prof. Voldemaru atvykti į štabą. Iš to buvo aišku, kad sukilimas buvo numalšintas. Kai kurie karininkai A. Voldemarui patarė bėgti į užsienį, bet jis atsisakė. Kariuomenės štabe jis buvo suimtas ir pasodintas į Kauno Sunkiųjų Darbų kalėjimą, o pulk. Narakas į Karo kalėjimą, kuris buvo VI forte.

Karo lauko teismas prof. A. Voldemarą nuteisė mirties bausme, nors jis prieš sukilimo visai nebuvo prisidėjęs. Vėliau tas sprendimas buvo pakeistas, nes prezidentui A. Smetonai, kuris klastingai sulaužė savo garbės žodį duotą sukilelių vadams, įvykdyti mirties sprendimą buvo nepatogu prieš visą tautą. Verčiamas tų aplinkybių, prez. Smetona mirties sprendimą pakeitė 12 metų kalėjimo bausme.

Prof. A. Voldemaras atsėdėjęs 4 metus ūtenos kalėjime, nepriklausomybės paskelbimo dešimtmečio proga, buvo amnestuotas su sąlyga, jei jis išvažiuos į užsienį. Jo pusbrolis, kuris jį išlaikė dar prieš birželio sukilimą, atsivežė į Zarasus. Jam per 7 dienas buvo įsakyta išvykti į užsienį, bet kol buvo išrūpinta viza, praėjo apie dvi savaitės.

1939m. prieš Lenkijos ultimatumą A. Voldemaras sugrįžo iš Prancūzijos ir vėl apsigyveno Zarasuose pas tą patį pusbrolių.

Jo sekimas buvo dar labiau sustiprintas, kas priverdavo kartais net prie komiškų "nesusipratimų". Štai vienas pavyzdys, kuris Zarasų apskr. viršininką ir visą policiją, kaip sakydavo Lietuvoje, "buvo" pastatęs ant kojų... 1939 m. rugsėjo mėn. pa baigoje į Zarasus atvažiavo su lengva mašina juriskonsultas adv. R. Dulskis. Jis norėjo aplankyti buvusią administracijos liniją. Jis, gimnazijos kapelionas, Zarasų banko direktorius Voldemaras ir jo sūnus Jurgis, gavę iš Zarasų komendanto leidimą, nuvažiavo prie buvusios administracijos linijos. Vienas iš seklių per klaidą pranešė policijai, kad A. Voldemaras su banko mašina pabėgė į Lenkiją. Keli policijos tarnautojai su policijos vado Svilo mašina išvažiavo "bėglių" ieškoti. Jie juos sutiko jau grįžtančius Petrušinskėse, prie Zarasų katalikų kapinių. Įvažiavus jiems į miestelį, prie gimnazijos rūmų, juos sulaukė policininkas ir visiems išakė kurti su juo vykti į nuovadą, kur buvo ilgai tardomi ir apklausinėjami. Kad įsitikinti, ar tikrai, kaip tvirtino "bėgliai", A. Voldemaras yra namuose, buvo pasiūstas patikrinti net policininkas. Juriskonsultas R. Dulskis su kitais "bėgliais" nuovadoje buvo išlaikyti net kelias valandas.

A. Voldemaras kiekvieną penktadienį dar prieš 1934m. birželio sukilimą ir 1939 m. kai sugrįžo iš Prancūzijos, kartu su pusbroliu Voldemaru - nukelta į 8 puslapi -

Dail. J. Šapkaus paroda

Birželio 21d. Šv. Kazimiero parapijos rengiamoj "Lietuvių Dienoje" vyko dail. Jurgio Šapkaus meno darbų paroda. Los Angeles kolonijos Ietuviai turėjo progos pamatyti jaunojo menininko kūrinius, kurių daugumą sudarė tapyba aliejumi, akvarelės, skulptūros darbai ir vitražų projektai.

Dail. Jurgis Šapkus yra studijavęs meną "Ecole des Arts et Metiers" Freiburge, Miuncheno "Kunstakademie" ir Čikagos Meno Insitute. Jo darbai yra buvę išstatyti Riverside Muziejuje, New Yorke, Willistead Galerijoje, Windsor, Kanadoje, Čikagos Meno Institute, Manhattan Beach Co Galerijoje, Kalifornijoje ir keletą kartų lietuvių ir amerikiečių ruošiamose parodose Čikagoje. Jaunojo dailininko kūriniai nėra svetimi lietuvių visuomenei. Jo architektūrinės skulptūros puošia Šv. Kryžiaus bažnyčios fasadą Čikagoje, taipgi straipsniai, teigiamai įvertinę menininko darbus, yra tilpę lietuvių bei amerikiečių spaudoje.

Los Angeles lietuviai džiaugiasi turėję šią retą progą susipažinti su jaunu daug žadančiu lietuviu dailininku.

ku. Tenka palinkėti dail. Jurgiui Šapku ir tolimesnės sėkmės šio meno srityje.

M. MIKĖNIENĖ

Dail. JURGIS ŠAPKUS

Dail.Šapkaus Skulptūros projekto ški cas.

Skulptūra "Kristus" Šv. Kryžiaus bažnyčios fasade, Čikagoje. Darbas dail. J. Šapkaus.

59-oji tąsa

Slenka valanda po valandos. Mes neturime ką veikti. Saulutė jau gero kai pakopusi į dangaus skliautą. Iš čia upės mes nematome, bet šūvių garsai jau retai beatskrenda iki mūsų, viskas, atrodo, apimsta.

Aplink mus gili ramuma. Jokios gyvos dvasios. Net artimieji ūkininkai nesirodo iš savo trobų, pasislėpę tūno, laukdami kuo pasibaigs šios nakties ir ryto kautynės.

Pagaliau apie 10 val. atvyksta pas mus būrio vadas Kaladė. Jis praneša kad priešojėgos yra visiškai sunaikintos ir mūsų uždavinys jau yra atliktas.

Kairysis mūsų apsupimo kraštas jokių nuostolių neturi, kas dedasi ten Karsakiškio rajone, kol kas neturime žinių.

Mums įsakoma tuž tuojau apleisti poziciją ir persikelti per Lėvenį. Nepasiekus Bygailių, mes turime apsisistoti X vienkiumyje ir laukti tolimiesnių įsakymų.

Pasijudiname žygiui. Saulutės kaitra pranašauja karštą dieną. Mūsų mažą grupelę, pasivadodama iš eilės, velka visą savo mantą: šovinių ir maisto atsargas, kulkosvaidį ir nakties aprangą, kuri dabar atrodo taip nebereikalinga... Nusileidus mums į Lėvens lomą, plačioje ir gan lygioje upės aplinkoje, mes tematome, - ten tolumose - Karsakiškio pusėje, keliolika mūsų vyrų. Jie, aiškų, surenka kautynių grobį ir turėtas nenekvedistų atsargas.

Negaišdami keliamės per upę: tenka bristi, bet vietiniai vyrukai žino brastas ir mes tik iki juosmens tesušlapę, atsiduriname kitame upės krante. Pakilus į upės pakrančių aukštumas, susitinkame savo kovų draugus. Jie poilsiauja ir laukia mūsų.

Čia turiu progos pamatyti tą legendarinį Raudonąjį Vilką, kuris iš-

tikrųjų buvo tikras velnias raudonųjų akyse... Jis vadovavo Subačiaus kovos grupei ir mums tik ką prisirtinus, pasikvietęs mūsų būrio vadą Kaladę, dingo už krūmų...

Mes likome ilsėtis.

Raudonasis Velnias turėjo ir kitą slapyvardę, kurios, deja, dabar nebegaliu atsiminti, nes ji man neįstrigo į atmintį, stebiama taip iškilmingai skambančios slapyvardės - Raudonasis Velnias. Tuo vardu jis buvo plačia žinomas visuomenei ir okupantui, gi partizanų gyvenime jis turėjo kitą pravardę.

Tai kokių 180 centimetrų aukščio vyras. Blondinas. Šviesių akių, kiek palinkęs visu kūnu į priekį, staigių judesių, lieknas.

Mes pavalgome iš savo atsargų pusryčius. Vyrukai juokauja, - neper sivalgykite, nes gausite labai gerus ir sočius pietus, kai pasieksime tą numatytą apsisistojimui vienkiumį. Kaip ten bus su tais "gerais pietumis", kas žino... Geriau žvirblis rankoje, nei tervinas ant šakos... ir aš su dideliu noru sutvarkau net visą amerikoniškų konservų dežutę iki pat dugno... Geri ir skanūs, o ypač dabar, gerokai išalkusiam po visos nakties žygio.

Po geros valandos poilsio, atsiranda pas mus vadai, ir mes pasijudina-

me miškais į Bygailių pusę.

Karšta ir tvanku miške. Jokio vėjelio, o šilima tiesiog šutina galvą ir pečius... Mūsų kolonoje dabar yra 39 vyrai, ginkluoti keturiais kulkosvaidžiais ir vienu vokišku minosvaidžiu, nekabant apie rankinius ginklus, kurių kai kurie vyrai turėjo net po du: trumpų distancijų kautynėms rusiškus ar vokiškus automatus ir šautuvus.

Mūsų dabar slenkančia miškais grupę sudaro net šešių būrių vyrai. Dalis būrių buvo panaudota kokiai tai kitai tarnybai, gi mes, likučiai, ėjome į poilsį.

Pasiekiame poilsiu numatytą vietą. Sodyba išdeginata (sako sudegino besitraukdami vokiečiai), likusi tik atokiau stovinti daržinė.

Mano dideliu nustebimui, mus prie daržinės durų pasitinka net keturios gražuolės! Pirmą kartą partizanų eilėse pamačiau moteris! Pasirodo, tai jų talkininkės, nuolat gyvenančios X kaime ir artimuose vėrkiumuose, o viena iš jų (ir reikia pasakyti - man pati gražiausia!) ėjo daktaro pareigas. Sako, ji nebuvo tikro daktarė, bet patirtis ją padarė tikru sužeistųjų angelu ir gabiu "chirurgu"...

Ką, kaip matau, daugiausia ir dievino susirinkusieji vyrai, atiduodami

didžiausią dėmesį šiai gražuolei.

Pietūs jau buvo parengti ir mes nieko nelaukdami šokome jais naudotis, nes skilvys tikrai jau "mušė dvyliktą" valandą... Ir jie buvo karališkai geri! Nuostabiai skanūs!

Po pietų ir vėl poilsis... Mes kažko laukiame iš vyr. vadovybės... ko gi daugiau, - naujų įsakymų!

Vyrai padeda merginoms tvarkyti indus, o mes, kaip svečiai, ramiai įtaisome daržinės kamputyje ir sekame šią "gegužinę"... Ištikrųjų, jei žmogus nežino, kad esi kautynių linijoje... galėtum pagalvoti, kad čia vyksta linksma kaimiška gegužinė... išvažiavimas prie ežero, kokius darydavo mūsų apylinkėje jaunimas subatvakariais...

- Mes čia daug ko naujo išmokstame, - girdžiu porina mano draugužis Perkūnas, - išmokome pasistatyti geras slėptuves... ir kai grįšime namo reikės išsitysi ir moterišką personalą...

Man niekad nebuvo gimusi mintis, kad moteris būtų tinkamas padėjėjas ir pagalbininkas tokiose kovose, kokias mes vedėme, bet tas skambus juokas ir tie sijaonai kaž kaip keistai veikė... neiįprastai.

Po gerų poros valandų poilsio, pagaliau, ateina įsakymas iš vyr. vadovybės.

Mes išvedami į miško aikštę ir čia mums paaiškinama, kad yra gautas įsakymas pasirengti numatomam rytdienos puolimui į Subačiaus geležinkelio stotį, kurioje, esą, suvežta nemažai maisto, atimto iš ūkininkų ir sviesto, parengto apylinkių pienuose... Karsakiškio operacijai sekmingai pasibaigus, vyr. vadovybė nori išnaudoti progą ir sekantį smūgį nedelsiant suduoti į Subačių!

Visų vyrų ūpas puikiausias! Gal tik mes kiek mažiau džiaugiamės ta naujiena, nes ji vis tolia mūsų grįžimą į namus... O tie namai jau labai rūpi...

Mūsų skaičius dar padidėja, atvykus likusiems tų būrių vyrams. Visur pilna ginkluotų vyrų, tikra karo meto stovykla!

Įsakoma dabar visiems gerai išsimiegoti, nes operacija prasidės vidurnaktį. Išstatomos sustiprintos sargybos, išsiunčiami žvalgai ir mūsų stovykla kiek apimsta, daugeliui vyrų nuėjus poilsiu ir miegui.

Mūsų susirūpinimą išsklaido būrio vadas Kaladė, pranešdamas, kad tuoj po Subačiaus operacijos mes būsime palydėti atitinkamo skaičiaus kovos draugų net iki Simonių! Toji naujiena gražina mums upą. Vadinasi, dar viena kautynių naktis ir mes galėsime traukti į namus, į tuos namus, kurių jau taip ilgai nematėm...

Miegas neima. Tokių kaip mes, ne miegalių, pasirodo, esama ir daugiau. Vieni iš jų prie daržinės susėdę lošia kortomis, kiti dalinasi išpūdziais dar kiti vis neapleidžia tas gražuoles, ratu apstoję jas.

Saulutė jau rieda dangaus skliaustu į vakarus. Miško šešėliai kas kart daugiau dengia aplinką, atnešdami taip malonią vakaro vėsumą, kuri puikiai gaivina dienos kaitroje išvargusius kūnus.

Bus daugiau

Spaudos ir gyvenimo verpetuose ...

IŠ DIDELIO RAŠTO ...

Pabodo Naujokui kabinėtis prie lietuviškos veiklos, pavienių asmenų ir nusprendė įsiai sumalti į dulkes pasaką apie dvi grietinės puodan i-kritisias varlytes... Viena iš jų nus-skendo, o antra, -suplakusi sviestą, iššoko, Naujokui nepatiko. Prisikabi-no prie tos pasakos, kad esanti ne-reali, nepagrįsta sviesto gaminimo technologija, varlės pajėgumu, kine-tikos dėsniais, todėl pasak Naujoką: "Tikrovėje ta pasaka fiziškai neima-noma, taigi ir pavyzdys iš jos neiti-kėtinas."

Pasiskaitę šio akuoto ir mokslis-kai visai šakoto žurnalisto išvedžijimus, priėjome vienos minties: iš didelio rašto žmogus išėjo į kraštą. Benagri nédamas moksliskai pa-saką pats kritikas užsirekomendavę, nei daugiau nei mažiau, kaip eilinis diletantas, nes:

1) Pasakojimas, kuriam duotas pa-sakos vardas, niekad nebūna realus, kadangi sukurtas žmogaus vaizduo-tės. 2) Norint suprakti sviestą, ne-būtinai žinoti sviesto gaminimo tech-nologija, suprantamiauariant, -ne-būtinai reikia lankyti pŕenininkystės instruktorių kursus. 3) Sviesto gam-bos pagrindan dedami ne kineti-

kos dėsniai (dėl šito išsireiškimo galima būtų kai ką daugiau pasakyti) bet mechanikos mokslo šaka-dyna-mika. 4) Varlytės kojų pajėgumas pakankamas grietinei sviestu pavė-ri. Varlė yra vienas iš nedaugelio gy-vūnų, kurių kojų raumenys pasižymi dideliu pajėgumu ir nepaprastu pa-tvarumu. Linkėtume pačiam aukštų-jų mokslų tarėjui turėti varlės kojų pajėgumą, - nereikėtų jam nė auto-mobiliu į pajūrį važinėti - vienu šuo-liu bemaž pusę bloko nušoktų. Iš vi-so, Naujoko pasaka apie pasaką nesu-daro pilno vaizdo. Neaišku, kur tas puodas stovėjo, kokios spalvos jis buvo, kokiam genui varlės priklausė (lietuviškam, rusiškam, aziatiškam) kaip jos pateko į tą puodą, jeigu jų kojos buvo tokios silpnos. Todėl pa-liksime klausimą atviru ir polemiką suspenduosime.

*****

VISKAM YRA RIBOS ...

Bedemaskuodamos, progresyvių laikraščių žodžiaisariant, fašisti-nūs šunis ir antisovietinį brudą, "Vienybė" redaktorės pačios save galutinai demaskavo. "Vienybė", pa-skelbdama, kad iš trijų po antrojo pasaulinio karo atvykusių lietuvių ateiivių du yra žmogžudžiai, viešai išsijungė į mūsų amžinojo priešo gre-

tas. Sekantis ėjimas priklauso diplo-matinei tarnybai (kurios tiesioginė pareiga stovėti lietuvių tautos gar-bės sargyboje), lietuviškiems veiks-niams, patriotinėms organizacijoms ir kiekvienam save gerbiančiam ir savo tautos vardą branginančiam lie-tuviui. Akiplėšiškas šmeižtas reika-lauja galutinio lietuvių visuomenės atsirbojimo nuo V. Tysliavienės ir S. Narkeliūnaitės. Pradžia padaryta: Vilniaus Krašto Lietuvos Sąjungos atstovų suvažiavimas Detroite išva-rė S. Narkeliūnaitę iš posėdžių salės.

*****

Pasaulio spaudoje nuskambėjo ži-nia, kad Amerikos dvasiškija prote-stuoja prieš Sovietų antisemitizmą. Du tūkstančiai Amerikos katalikų ir protestantų įžymių dvasiškių parašė ir pasirašė rašytą Chruščiovui laišką, protestuodami prieš persekioji-mus 3 mil. žydų Rusijoje. Pasirašiu-siųjų tarpe yra keturi Rymo-katali-kų kardinolai, 15 vyskupų, 17 katali-kų universitetų prezidentų, 7 protes-tantų vyskupai ir 10 protestantų ko-legijų prezidentų bei dekanų.

Rymo-katalikų Amerikoje yra ar-ti 43. mil., tikinčiųjų žydų -5. 500.000 Visame pasaulyje priskaitoma Rymo katalikų virš pusės biliono, o žy-

dų vos apie 13 mil ir štai tokia ma-ža palyginti jėga sugebėjo išjudinti daug didesnę pašalinę jėgą kovai prieš žydų persekiojimus. Tenka sie-lotis ir nusiminti, kad mūsų dva-siškija nerodo tinkamo dėmesio gy-nimui persekiojamos okupuotoje Lie-tuvoje religijos. Ji labiau linkusi sta-tyti kryžius, paminklus, koplyčias, bet ne aktyviai kovoti su religijos persekiojotais pavergtoje Lietuvoje.

*****

PAGALIAU ATIDENGĖ SAVO KORTAS ...

Pririkė Pranė Lapienei, "Vienybė" davatka, net 16 metų iki ji ap-sisprendė iš savo šūkšlyno iškap-styti B. Dirmeikio laišką. Apie patį laišką turinį turėsime dar progos pakalbėti kitą kartą, tačiau kas lie-čia jos įvadinį žodį galime čia pat konstatuoti, kad jis prastai sukirptas.

Pirmiausia, neaišku, kas paskatinc Lapienę tik dabar tą laišką paskelbti Jeigu ji laišką turiniui tikėjo iš pat pradžių, tai kodėl nepaskelbė iš kar-to, bet laukė iki pati praziolo. Kuriais sumetimais ji rėmė ir net pas save apgyvendino kaikiuriuos ateivius: al-truistiniai-norėdama jiems padėti, ar egoistiniais-norėdama tuos žmog-žudžius išnaudoti?

Prileiskime, kad ji laišką turiniui pirmiau netikėjo, bet tik šiuo metu "praregėjo". Tuo kart ji pati turi bū-ti pasmerkta, kaip pasyvi suokalbi-ninkė, nusikaltusi prieš Dievą ir Tė-vynę, nes globojo savo pastogėje žm-gžudžius. Pagaliau, jeigu jina, kaip pirmiau, taip ir dabar netiki tam, kas laišką parašyta, - tai koks buvo rei-kalas tą paskvilių spausdinti. Koks kipšas iš šalies pastumėjo ją tokiam negarbingam darbui?

Ji viešai paskelbė laišką prieš 3 metus mirusio asmens, kurs nepajė-gia save apginti ir valkioja jo vardą. Nuosakumas reikalauja, kad ji tą pa-tį padarytų ir paskelbtų tą dviejų gy-vų asmenų pavardes, kurie pas ją lankėsi, ją ižeidė ir buvo ižulūs. Juk pati sakosi, kad jų pavardės tam tik-roje spaudoje jai matytos. Kodėl jų neišryškina? To ji nedaro ir nedarys nes visa jos išdėstyta istorija nuo pradžių iki galo yra sufabrikuota tik tam, kad rasti pagrindą tą nešan-kų paskvilį viešai paskelbti. Nuo pra-džios iki galo, kas jos yra pasakojama, yra grynas melas. Pavardžių ji negali skelbti, nes čia pat paaiškėtų fabrikacija.

Tuo savo pasisakymu Pranė Lapi-ė užsirekomendavo kaip lietuvių iš-eivijos aršus priešas.

*****

RANKA RANKĄ MAZGOJA ...

Lietuvių kalba spausdinamas pro-komunistinis laikraštis "Laisvė" pa-gerbė Pranę Lapienę už tai, kad ji paskelbė B. Dirmeikio laišką, o mes dėkojame pačiai "Laisvei", kad ji tą laišką ištaisai perspausdino. Tuo bū-du ji labai daug patarnavo naujųjų ateivių vardui. Juk šis raudonas laik-raštis skaitomas pavergtoje Lietuvo-je. Daugumas II-ojo pasaulinio karo įvykių liudininkų tebegyvena koloni-zuotame krašte. Pasiskaitę šią pasa-ką jie turės gardaus juoko, o be to jiems paaiškės, kam tarnauja "Vie-nybė" kartu su visais jos redaktori-ais ir padejėjais.

*****

NEW JERSEY LB APYGARDA

yra įsivedusi labai gražų paprotį: kasmet duoti nors vieną stipendiją geriausiai lietuviškoje veikloje pasi-reiškusiam studentui. Stipendijos į-teikimo proga yra rengiamas pobu-vis su užkandžiais, menine dalimi ir šokiais. Šis gražus paprotys ir šiais metais buvo apvaikščiotas ir tenka nuoširdžiai pasidžiaugti, kad pobu-ivic dalyvių daugumą sudarė mūsų jauno-ji karta. Bet pobuvyje pasigedome meninės dalies, muzikos ir progra-mos vedėjo. Nemanyskite, kad viso to nebuvo! Buvo. Bet būtų buvę daug geriau, jei iš viso nebūtų buvę... So-listas iš Bostono žemiau kritikos ir iškankinta publika nekankriaus laukė šokių pradžios... Bet čia, kaip nelaimė, programos vedėjas bando "už-pildyti" programą savo ilga kalba, neduodamas ramybės ir negalėda-mas rasti savo kalbai galo... jis mo-ko susirinkusius kokie mes turėtum būti bendruomenininkai, kokios mū-sų pareigos ir tt. Kam viso to reik-ia? Tuo labiau, kad dalyvių tarpe buvo daug senų bendruomenės veikė-jų, kurie buvo pirmieji pradinkiniai Bendruomenės darbuose ir neilstan-tieji darbininkai dabar. Pagaliau iš-sibaigė ir jam gražblystė ir susi-rinkusiųjų dideliame džiaugsmui jis pranešė, kad orkestras jau yra salė-je ir tuoj pradės groti! Visi sužiuro-me į duris - prie durų stovėjo būre-lis pradžios mokyklos vaikų, rankos laikydami instrumentus... Pirmoji mintis, - tai turėtų būti labai geras orkestras, jei naudoja net vaikus, kaip ginklanešius, savo instrumenta-mas nešti... Deja, mūsų spėjimas ne-pasitvirtino... Programos vedėjas, su pagalba kitų valdybos narių, šiaip taip užkėlė tuos vaikus ant scenos ir įsakė jiems griežti... Ir prasidė-jo ne griežimas, bet "grėžimas"...

Kaip minėjau, salėje buvo daug jaunimo, šokiams entuziazmas buvo didelis, bet niekas nesuprato ką tas "orkestras" groja!

Vėliau paaiškėjo ir to "orkestro" atsiradimo istorija: Apygardos pir-mininkas su vakaro vedėju, kaip BA-LFO direktoriai, muzikantams triū-bbas gavo veltui iš Balfo, o "muzikan-tais" sutiko pabūti miesto vaikai už dvigubą porciją ledų... Kad Apygar-dos valdyba sutapė pinigų, -tiesa, bet ar bepavyks sekančiais metais sukviesti tokį gražų būrį klausytojų, kas atspės... Su tokiais parengimais mes išbaidysime ne tik jaunimą bet ir senimą...

- nukelta į 8 puslapį -

- nukelta į 8 puslapį -

Vilniečių Suvažiavimas

Gegužės 30d. Detroito Lietuvių Na-muose įvyko reto pavyzdingumo vil-niečių III-čias suvažiavimas. Iš įvai-rių Amerikos ir Kanados vietovių at-vyko 27 delegatai ir 15 svečių. Suva-žiavimą pradėjo Vilniaus Krašto Lie-tuvių S-gos Detroito sk. pirm. A. Mi-siūnas. Prezidiumą sudarė S. Lazdi-nis, V. Šimkus ir M. Noreikienė, o rezoliucijoms komisiją-M. Šnapštys ir A. Petrauskas. Suvažiavimą laiškais ir telegramomis sveikino Dipl. šefas S. Lozoraitis, lep. VLIKO pirm J. Audėnas, Valstiečių Liaud. s-gos C. Komiteto pirm. J. Daugėla, LAS vardu Dr. V. Misiulis, Br. Kviklys, "Darbininko" red. Sužiedelis, "Vilties dr-ijos ir "Dirvos" red. vardu J. Čiurberkis ir dr. M. Gimbutienė. Žodžiu sveikino LB Detroito apyl. pirm. Vl. Pauža, LTS sk. ir Detroito Liet. Namų Dr-ijos pirm. J. Gaižutis, "Drau-go" vardu S. Garliauskas, srguliuro-jančio prel. M. Krupavičius, kuris pilnai pritariąs vilniečių kovai dėl Vašingtono statomos koplyčios var-do, sveikinimus perdavė A. Petkuskas, Prof. s-gos vardu gen. S. Dir-mantas, Savanorių-kūrėjų sk. vardu J. Mitkus ir kap. J. Česna. Labai jaut-riai ir nuoširdžiai sveikino ukrai-niečių vardu gen. Olexander Wyshni-vsky.

ATSIRBOJAMA SALOMEJOS NARKELIŪNAITĖS

Koks nepaprastas pasikeitimas! Prieš penkeris metus S. Narkeliūnai-tė Detroite vilniečių suvažiavime bu-vo mielai laukiama. Rodos ir kelio-nė jai buvo apmokėta. O šiemet raš-tu ir žodžiu ji buvo išpėta suvažiavi-me nepasirodyti. Deja, ji to išpėjimo nepaklausė. Vos suvažiavimui įsisū-bavus narplioti didžiulę dienotvarkę Narkeliūnaitė, A. Astašaičio lydima, įžingsniavo į suvažiavimo salę. Viso suvažiavimo nuotaika pasikeitė, lyg šaltam vėjui papūtus ar nemalonų kvapą pajutus. Pirmutinis į neprašy-tos viešnios atvykimą reagoavo prezi-diumo pirm. V. Šimkus, primindamas jos nusikaltimus lietuvių išveivijai ir visai tautai ir paprašydamas Nar-keliūnaitę suvažiavimą apleisti. Ji tam žygiui nesiskubino. Nuotaikai ištem-pus, buvo padaryta pertraukėlė. Po jos slapto balsavimu-21 atstovui pa-sisakius, kad Narkeliūnaitė suvažiavi-mame nepagėdautina, o 6 savo nuom-nes nepareiškus, S. Narkeliūnaitė bu-vo paprašyta suvažiavimą apleisti. "Vienybė" redaktoriė nesukubėjo ir tik pagrasinus talkon pasišaukti poli-ciją, salę apleido. Betgi, dideliam vi-sų nusteimui, pietuose ji ir vėl pa-sirodė ir net balso prasė, bet veltui. Girdėjau, kad apmaudui numalšinti ji buvo užsukusi į Dariaus-Girėno klubo barą, bet ten dar nemaloniau priimta ir vos sveiką šukuoseną be-spėjusi išnešti. Ar nereikėtų ir kito-m organizacijoms šiuo drąsiu vil-niečių pavyzdžiu pasekti?

ŽVILGSNIS Į PRAEITĮ IR ATEITĮ Vilniečiai rezistencinėse kovose užgrūdinti ir emigracijoje tos kovos negali atsisakyti. Nors jie nėra gau-sūs, bet jų užsimojimai dideli. Jie nu-sistatė išlūškinti per vieną dieną 15 klausimų dienotvarkę ir, reikla-

pripažinti, kad beveik to tikslo pasie-kė, tik rezoliucijų skaitymą ir tvirtini-mą nukeldami rytojaus dienai. Bu-vo perskaityti ir išdiskutuoti net 9 referatai. Buv. CV ataskaitinis prane-šimų perskaitė S. Jurgelionis. Cent-ro Valdybos pirmininkas K. Veikutis skaitė referatą "Vilniaus teisinė pa-lėtis ir rezistencinės veiklos garės" A. Misiūnas kalbėjo Vilniaus Kr. Lie-tuvių S-gos praeauglio klausimais. Tikėtasi didesnių diskusijų išklau-sius M. Šnapščio paskaitos "Vilniaus crašto išjungimo iš Lenkijos bažny-inės provincijos sudėties". Deja, dis-kusijos buvo labai santūrios. Lėšų klausimas kiekvienai organizacijai, o ypač vilniečiams, kurie tiek daug nuveikti yra užsimoję, yra labai svar-bus. Tuo klausimu vietoj K. Gaižučio kalbėjo S. Jurgelevičius; manau jo "receptais" suvažiavimo dalyviai pa-sinaudos. Kiek ilgiau buvo sustota ir karščiau pasisakyta Vašingtone sta-tomos lietuvių koplyčios vardo klaus-imu, kurį referavo V. Šimkus. Nu-tarta pradėtąją kovą tęsti. J. Cicėms perskaitė leidinio "Vilnius Lietuvos gyvenime" apyskaitą, kuri priimta be-pataisų. Įstatai palikti nekeisti, sutė-kiant CV galią specifiniems klausimams spręsti pasikviesti ekspertus. Kiek karštesnes diskusijas sužadi-no K. Barono referatas "Savosios spaudos reikalais". Po diskusijų nu-tarta leisti žurnalo pavidalo metraš-

Vilniečių suvažiavimą sveikina ukrainietis generolas A. Wyshnivski. Šalia jo stovi vertėjas. Fone - suvažiavimo prezidiumas. Centre - suva-žiavimui pirmininkaujantis V. Šimkus.

ti, pavedant CV sudaryti tam reika-lui red. komisiją. Metraštinis turėtu pasirodyti prieš Spalio 9 minėjimą. Šis darbingas, išpūdingas ir pozity-vus suvažiavimas baigtas Tautos Himnu. Nuskambėjus Himno garsam, suvažiavimo dalyviai buvo pakviesti pasistiprinti p. Šadeikienės gardžiai pagamintais pietumis, o pasistiprinę

visi nusikėlė į didžiąją Liet. Namų salę Šv. Antano parapijos choro kon-certo išklausyti. Koncertas buvo iš-pūdingas, dalinai vilniečių suvažiavi-mui pritaikytas. Šis dainomis apdai-nuotas suvažiavimas lydės vilnie-čius didiems darbams, savo gimto-sios žemės labui.

K. JURGUTIS

IR VĖL TIE VOLDEMARININKAI

"Nepriklausoma Lietuva" Nr. 24 patalpino Stepo Paulausko straipsni: "Ar Lietuvių Enciklopedija suklydo" kuriame autorius išėjo vienus ginti, kitus kaltinti. Šiais laikais visokių gynėjų esama ir dėl to nėra pras-mės pilstyti vandenį, kuris tik padė-tų sukti okupanto malūną. Bet kada p. Stepas Paulauskas taip drąsiai metė kaltinimą ir LNP ir voldeinari-ninkams ir viską sujaukęs kartu ope-ruoja net Niurenbergo "dokumenta-šai noriu nors trumpai p. S. Paulaus-ką patikslinti.

Pirmiausia, nesuprantama ką p. S. P. laiko voldeamarininkais. Ar buvu-sius Prof. A. Voldemaro asmeninius draugus, bičiulius, ar Klaipėdoje vei-kusius žygininkus ar Lietuvos Nacio-nalistų Partiją? Kaip ten bebūtų, pa-likime tai jo sąžinei. Dabar pažiūrė-kime į p. SP nevykusius teigimus.

Vienoje vietoje jis sako, kad volde-marininkai įvykdė Kauno Karo Kom-endantūros perversmą, kitoje viet-je ir tame pat straipsnyje sako, kad tą perversmą įvykdė Tautinio Darbo Apsaugos antroji kuopa. Sunku supra-sti, -argi ir tenai buvo "voldeinari-ninkai"? Kitoj vietoj p. SP labai jaut-riai atsiliepia apie pulk. Bobelį ir Butkevičių, kaip gerus lietuvius, pa-triotus. Čia viskas tvarkoje, su tuo pilnai sutinku, kad buvę laisvės kov- savanoriai ir negali būti blogi lietu-iviai, - jie pavojaus metu savo duok-lę Tėvynei atidavė kaip pridera ge-riems lietuviams. Bet man nesupran-tama, kodėl p. SP kalbėdamas apie kitus Lietuvos karininkus, irgi lais-

vės kovų savanorius, kaip pulk. St. Kviecinšką ir mjr. Pyragių, sako, kad Dr. Kazio Bobelio jiems buvo tink-mai atsakyta. O koks gi buvo tas atsakymas, visi gerai žinome, atne-šęs gėdą pačiam (inteligentui!) Ka-ziuvi Bobeliui; negana to, girdėjau, Kazys Bobelis yra traukiamas savo "tiesiai"irodyti į LB Garbės Teismą. Tai kur p. Paulausko logika?

Toliau, tartum norėdamas savo straipsniui priduoti daugiau svorio, griebiasi senos dainelės apie volde-marininkų "ėmimą pinigų iš vokie-čių gestapo valdžiai nuvesti". Į tai p. SP noriu pasakyti, kad jei jis lai-ko "voldeamarininkais" Lietuvos ka-riuomenės Kauno įgulos žygį į pre-zidentūrą birželio 7d. 1934m. tai la-bai klysta. Lietuvos kariuomenė ne-buvo reikalinga svetima finansinė parama. Ji buvo viskuo pilnai aprū-pinta. Tuo labiau, kad tam žygiui va-dovavo (vienu vadinamam pervers-mu, kitų-birželio 7d. įvykiais) pats Kariuomenės vadas gen. Kubiliūnas. Tikrumoje tai nebuvo joks pervers-mas ir niekas negalvojo apie val-džios nuvertimą. Jei būtų buvę to siekta, - lengvai būtų ir įvykdyta. Bu-vo norėta du gerus tautinės minties vadus sutaikinti ir suvesti į bendrą darbą.

Visai kitas reikalas, jei autorius turi galvoje Klaipėdoje veikusį Lie-tuvių Aktyvistų Frontą, kuris buvo susidėjęs iš visų opozicinių Lietu-vos politinių grupių. Jie tenai leido savo žurnalą vardu "Bendras Žygis". Ar jie naudojosi kokia vokiečių finar-

sine paskola ar parama, tai galėtų atsakyti tos veiklos dalyviai: Dr. Pa-jaujis, Leonas Prapuolenis ir kiti.

Kad autorias minimas "Niuren-bergo dokumentas" kalba apie akty-vistus, o ne apie voldeamarininkus, štai aš čia pat duodu to dokumento ištrauką: "Saugumo Viršininko Vyr. Štabas. Ribentropui. Pagrindiniai iš-tyrus pasirodė, kad vadinamieji vol-deamarininkai susidarė iš asmenų, ku-rie dėl įvairių priežasčių yra nepa-tenkinti Lietuvos prez. Smetonos vy-riausybė. Tam tikro vienodumo tes-a tik vienu požiriu, būtent, kad smerkiamas draugiškas nusiteikimas Lenkijos atžvilgiu, reiškiamas inte-lektualiųjų sluogsnių, lygiai kaip ir krikščionių demokratų partijos, kuri šiuo metu sprendžiamai atstovauja-ma Lietuvos vyriausybėje. Dar nebu-vo galima nustatyti, kad tos grupės vadovybė turėtų aiškią politiką. Nė-ra artimesnių ryšių su Voldemaru, kuris gyvena Prancūzijoje ir rašo religinius veikalus, gaudamas iš Lie-tuvos vyriausybės nedidelę pensiją, kad negrižtų į Lietuvą ir neveiktų politiška. Dėl to reikia laikyti labai ir labai abejotinu dalyku, kad šita ak-tyvistų grupė, kuriai Voldemaro var-das ar yra kas daugiau kaip iškaba, artimoje ateityje igautų politinės į-takos..."

Taigi va tas garsusis "Niurenber-go dokumentas" ir visas "voldeinari-ninkų" nusikaltimas. Apie kokius vol-deamarininkus rašte kalbama, visiem

Skaitytojai rašo

"LL" gegužės 28d. Nr. 11, skiriuje "Skaitytojai rašo", koks tai P. P. kalina mane kad aš rašydama Draugo dienraštyje, nuslėpiau neparašiau apie pulk. J. Bobelio tarnybą bolševikų ir nacių okupacijos laikais. Autorius P. P. visai be pagrindo, neptiekdamas jokių konkrečių duomenų, akimėžiškai šmeižia a. a. pulk. J. Bobelį išvadindamas kvisingu, tautos išdaviku ir tt. Visa tai yra pikti prasima nymai, visai nesuprantamais tikslais į tai turiu pasakyti štai ką:

1) Rašydama apie a. a. pulk. J. Bobelį, kurį aš laikau dideliu patriotu ir didvyrišku kovotoju dėl Lietuvos laisvės, naudojausi dokumentine medžiaga, daugiausiai knyga "Kauno karo komendantūra" 1919-1929m. išleista 1930m. Kaune". Knyga parašyta daugelio autorių. Draugo straipsnyje pamiršau nurodyti šaltinius. Tai mano vienintelė klaida.

2) Sovietų Rusijos-bolševikų ir Vokietijos nacių okupacijų laikais, daug lietuvių buvo priversti eiti įvairias pareigas Lietuvoje ir prieš savo norą vykdyti okupantų valią. Taip buvo su viršaičiais, policija, įvairių sričių direktoriais ir tt, tačiau niekas jų kvisingais ir išdavikais nevadina nes suprantama, kad buvo okupacijai žiaurus laikai, tauta buvo prievartaujama. Tad kodėl išimtis daroma buvusiesiems komendantams? Konkretai pulk. J. Bobeliui, kuriam teko būti Kauno komendantu, tai buvo vienas iš atsakomingsiausių komendantūrų

postų Lietuvoje.

3) Pulk. J. Bobelis Kauno karo komendantu buvo paskirtas 1936m. Lietuva okupavus bolševikams, 1940m. birželio 27d. nuo šių pareigų buvo pašalintas. Tarnavo liaudies kariuomenėje ir 29 šaulių teritoriniame korpuse, kaip ir dauguma lietuvių karininkų. 1941m. buvo išvežtas į Rygą ir ten pasodintas į kalėjimą. Iš Rygų tardymui atgabentas į Kauną, tuomet laiku kilo karas, tad pavyko išsiskirti nuo išvežimo, gal ir nuo mirties. Jokioje sovietų divizijoje netarnavo. Lietuviškame 29 korpuse žymesniu atsakingu pareigų neturėjo. Stengėsi būti kuo mažiausiai pastebimas.

4) Kilus karui, pulk. J. Bobelis 1941m. birželio 23d. Laikiniosios vyriausybės buvo paskirtas Kauno miesto karo komendantu. Šiose pareigose išbuvo vieną mėnesį. Vėliau ilgesnį laiką buvo be darbo. 1942m. gavo paskyrimą į butų valdybą Kaune, su ūkiais nieko bendro neturėjo. Nors

*****

BŪKIME BUDRŪS LIETUVYBĖS SARGYBOJ - tąsa iš 3 psl. -

*****
 naudai, išsivežusio garbės klausimas Sk. GT nebuvo svarstomas ir ta proga mėnraščio Lietuviai Amerikos Vakaruose redaktoriaus bei Lietuvių Dienų žurnalo leidėjo pavardė nebuvo prokoministinėje spaudoje valkiojama.

Toksa! reiškiny nieko kito nero-

istaiga buvo lietuviška, bet tvarkė vokiečiai komisaras-patikėtinis, kurio tvarkymas bei veiksmai nepatiko pulk. J. Bobeliui, tad 1943m. nuo šių pareigų pasiliosavo. Iki išvykimo į Vokietiją vertėsi advokato praktika.

5) Vokiečiai buvo paėmę išvežtųjų į Sibirą ir žydų nuosavybes savo žinion, su šiomis nuosavybėmis jie darė ką norėjo, likusių Lietuvoje gyven tojų nuosavybių mažai palietė. Kaune yra man žinomi tik du atsitikimai kad buvo paimtos lietuvių nuosavybės. 1942m. lapkričio-gruodžio mėn. buvo iškraustytas Dr. Gurauskas iš savo namų, kuris gyveno Micevičiaus gatvėje. Dr. Gurauskas kreipė pas generolą V. Nagevičių prašydamas pagalbos, gen. V. Nagevičius kreipėsi prie vokiečių generolo Just kuris dažnai uztardavo lietuvius, bet nieko negelbėjo, turėjo apieisti namus ir išsikraustyti. Antras nukentėjęs tai pulk. Balsys, jo namelis buvo paimtas yokiečių vaikų darželio reikalams. Taipogi nepagalbėjo joki užtarėjai, nei lietuviai ir nei vokiečiai. Tačiau neteko man besant Lietuvoje. Vokietijoje ir čia JAV girdėti ir spaudoje skaityti, kad lietuvis koks nors pareigūnas atimtų nuo lietuviu

- nukelta į 7 puslapį -

do, kaip pastangas kompromituoti vi suomenės akyse ilgametį lietuviškos leidyklos savininką, o tuo pačiu ir pačią lietuviškąją spaudą. Kažkuris iš Šėtono karalystės buvo pasakęs: "Mes jus pasmaugsime jų pačių rankomis". Taigi, būkime budrus ir nesileiskime ligi to, kad priešas pradėtų mus smaugti mūsų pačių rankomis.

Reikia manyti, kad iš rašančiųjų į prokoministinę spaudą atsiras ir daugiau tokių, kurie bandys ieškoti prarastos garbės LŽS Garbės Teismuose. Todėl ruošiant LŽS įstatus ar statutą, reikėtų nepamiršti ir tokio paragrafo, kuris aiškiai aptartų, kad jokių skundėjų bylos S-gos Garbės Teisme nesvarstytinos. Tai pgi reikalingas paragrafas, kuriuo remiantis S-gos Centro Valdyba turėtų teisę prokoministinėje spaudoje dalyvaujantį laikraštinių iš sąjungos pašalinti, jei Sk. V-ba ji pristatys su kalte įrodomąją medžiaga.

Dabartiniai LŽS įstatai nepritarkyti šių laikų spaudos darbuotojų sąlygoms ir jie turėtų būti neatidelioti niai iš pagrindų keičiami, paruošiant naują, teisiniams dėsniams atitinkan-

ti, statutą: kad kiekviename paragrafe būtų aiškūs aptarimai, kurie praktikoje neduotų progos išsivystyti bereikalingoms kazuistikoms. Tai pat turėtų būti aiškiai aptarta S-gos Garbės Teismo kompetencija. Man atrodo, kad bendradarbiaujančio su prookupantine spauda - nėra garbės, bet politikos reikalas, todėl, kaip toks, turėtų būti ir tvarkomas administraciniu būdu (pav. Sk. valdybai pristačius, CV nutarimu šalinamas iš Sąjungos).

Šį straipsnį baigiu linksmu kuriu, atspausiu "Naujienuose" š. m. bal. 23d., trumpų žinelių kronikoje: "Lietuvių žurnalistų Sąjungos CV steigia Centrinį Sąjungos Skyrių tiems nariams, kurie negali priklausyti kuriam nors esančiam vietos skyriui. Skyriui vadovauti bus paskirtas vienas iš CV narių". (nurodyta net adresas, kur registruotis) Tos žinutės skaitytojui palieka neaišku, kokius, negalinčius priklausyti vietiniams skyriams, tas Centrinis Skyrius globo: ar rublinius laikraštinius, kuriuos skyriai nepriims nariais, ar

tikruosius patriotas, kurie negalės (nenorės) būti nariais tuose skyriuose kuriuose bus išfiltravę ir rublinių laikraštinių. CV pasivelinusi sau lokią didelę kompetenciją, privalėtų išsamiau apie tai paaiškinti visų skyrių valdyboms ir gauti šiai naujoviškai staigmenai visuotiną pritarimą, - bent atrodytų šiek-tiek demokratiškiau, nes, kolkas, šis neaiškus reikaliukas atsiduoda labai panašiu skoniu į Vakarų Berlyno strateginę sąradą.

Žodžiu, kur mes bebūtume ir su kuo mes bekalbėtume visados ir visada žinokime; kas mes esame ir ko mes siekdame; laisvosios pasaulio dalies lietuviai žurnalistai neturėtų būti skirtingų partijų ar šventovių - tik viena partija - lietuvių, tik viena šventovė - Lietuva ir vienas tikėjimas - Lietuvos prisikėlimas. Testiprina šį mūsų tikėjimą už Tėvynės laisvę žuvusiųjų kovotojų minėjimai ir šiuo metu tebekovojančių didvyrių pavyzdžiai.

Viskas Lietuvai Tėvynei! Tebūnie!

LEO'S SINCLAIR SERVICE

STABDŽIAI, SANKABOS (CLUTCH), TRANSMISIJO (Standartinės ir Automatinės), TUNE-UP'S IR MOTORŲ REMONTAS

5759 So. WESTERN AVE., kampas 58th St.

Sav. LEONAS FRANCKUS Tel. PRespect 8-9533

Visų rūšių draudimas

AUTOMOBILIŲ, GYVYBĖS, NELAIMINGŲ ATSTITIKIŲ, GAISRO, LIGONINĖS IR VISOS KITOS APDRAUDOS
 TAIP PAT LEISKITE MUMS ĮRODYTI MŪSŲ PLAČIAI ŽINOMĄ SAŽININGĄ, PATYRUSĮ IR STROPŲ PATARNAVIMĄ NAMŲ PIRKIMUI IR PARDAVIMUI

JUOZAS BACEVIČIUS

THE TRAVELERS AGENCY & OTHERS
 Bonded member by the National and Chicago Board of Insurance Underwriters.

BELL REALTY & BACE INS. AGENCY

6455 So. Kedzie Ave. Chicago 29, Ill.
 Val. kasdien 9-9 PRespect 8-2233 Šešt. ir sekm. 9-5

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ IR KITUS KRAŠTUS
 LICENCIUOTA LIETUVIŲ FIRMA

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

3212 So. Halsted St. Chicago 8, Ill. CA 5-1864

MARQUETTE GIFT PARCEL SERVICE

2439 West 69 St. WA 5-2737

E. ŽUKAUSKAS

Didelis pasirinkimas medžiagų kostiumams, suknelėms, skarelėjų, odos ir kitų prekių! Įsitinkinkite!

Pasipuoškite išgydami GRAŽIUS RŪBUS H. SEIGAN KRAUTUVĖJE

Atsilankykite į draugišką krautuvę, kurioje savininkai ir pardavėjai kalba lietuviškai. Čia rasite didžiausią pasirinkimą vėliausių fasonų vyriškus kostiumus ir paltus tokių žymių firmų kaip: "Society Brand", "Groschire", "Botany 500" ir kitų. Geriausių firmų marškiniai visų dydžių; ir kitų vyrams reikmenų.

Jaunuolai čia ras apsirėngimą pradedant nuo batų iki skrybėlės. Atsilankykite tuojau, kad galėtumėt pasimaudoti didesniu pasirinkimu.

ATEJĘ TEVAS IR SŪNUS RAS ČIA TINKAMIAUSIUS RŪBUS, GALITE PIRKTI KREDITAN PATOGIAIS JUMS ISSIMOKĖJIMAIS!

H. SEIGAN

ROBAI, SKRYBĖLĖS, BATAI IR KITI REIKMENYS VYRAMS IR JAUNUOLAIMS

4630-32 South Ashland Ave. Tel. Yards 7-1272 CHICAGO 9, ILLINOIS

Immediate Openings:

JIG BORE OPERATORS MILL HANDS TURRET LATHE OPERATORS

The above are Permanent Opportunities for top men with job shop experience. Aircraft Quality work.

Overtime - Good Company Policies.

This is where you will enjoy Living and working conditions

Equal opportunity Employer.

Apply in person or write:

CADILLAC GAGE COMPANY

25760 Groesbeck Highway, Warren, Mich.

HAVE YOU A PERMANENT U.S. VISA? DOCTORS—RESIDENT PHYSICIANS,

This is a permanent opportunity in a modern 100 bed general hospital, serving two of New England's most attractive communities. We will provide you with your choice of comfortable 2 or 3 bedroom apartments.

Your duties will include treatment of accident cases, employee health and service cases. Excellent opportunity for a young doctor just starting his career or for a physician with a permanent US visa.

Kindly address inquiries:

Everett E. Van Valkenburgh, Adm.

Symmes Hospital Arlington, Mass.

or phone — MI 3-1080

Maintenance Machine Repair

Opportunity exists for good qualified machinist. Mechanics in the growing plastics field. Experience with blow molding machines and related equipment helpful but not required. Excellent starting rate and fringe benefits.

THE DOW CHEMICAL CO.

4630 W. 53rd-st.

STABDŽIŲ TAISYMAS BRAKES RELINED

Nuo '50 iki '58 metų mašinoms kainuoja:

CHEV., FORD, PLYM. \$14.95
 DODGE, PONTIAC, OLDS., STUO., RAMBLER, BUICK \$15.95
 MERCURY, THUNDERB., HUDSON \$16.95
 CHRYSL., De SOTO, PACKARD \$18.95
 LINCOLN, ROADMASTER, CADILLAC \$19.95

Žemos kainos ir čia neišvardintoms mašinoms. Pilnas hidraulinės stabdžių sistemos taisymas (cilindriai, vamzdeliai, oro šalinimas ir kt.). Taip pat tepimas, alyvos keitimas, smulkūs mechaniški pataisymai, lyginimas ir dažymas.

Nauja dirbtuvė su moderniaisiais įrengimais.

Naudokitės mūsų žemomis kainomis, garantuotu ir sąžiningu darbu.

ČESAS AUTO REBUILDERS

2423 West 59th Street Chicago 29, Illinois
 GRovehill 6-7777

Laidotuvių Direktorai MAŽEIKA & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE.

TRYS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

NEVERTAS VARDŲ JOS, KAS NEGINA LIETUVOS

DAR KARTĄ XX AMŽIJE PRALAIMĖJOME LENKAMS... ŠILUVA - KALVINŲ ŠVENTOVĖ, AUŠROS VARTAI - KATALIKŲ. DEJA, MŪSŲ DVASININKAI NEPAJĖGĖ APGINTI LIETUVOS GARBĖS

(Tąsą iš pereito numerio)
Šių metų "Draugo" Nr. 77 vyskupas V. Brizgys štai kaip pasisako dėl Aušros Vartų:

"Aušros Vartų vardas, įvairiais vardais vadinti dabartiniai Aušros Vartai Vilniuje bene 1922 m. vieno asmens poezijoje buvo pavadinti Aušros Vartais. Vardas žmonėms patiko ir lietuviai prie jo pasiliko, bet jis nėra nei istorinis, nei kur nors plačiau žinomas. Jeigu ji kur siūlytume pagrindiniu koplyčios titulu, neturėtume kaip pagrįsti jo kilmę."

Argi tai nėra pigus bandymas nuvertinti Vilniaus Aušros Vartų reikšmę Lietuvai?

Pasižiūrėkime ką gi sako tuo reikalu Lietuvos Enciklopedija. Štai, LE I-šo tomo 476-478 pusl. skaitome:

"AUŠROS VARTAI su Šv. Mergelės Marijos paveikslu, vienas reikšmingiausių religinių, istorinių ir kultūrinių ne tik Vilniaus, bet ir visoje Lietuvoje paminklų, glaudžiai susijęs su valstybės ir ypač sostinės praeitimi."

"Aušros Vartų Šv. Mergelės Marijos paveikslas jau arti trijų šimtų metų garbinamas kaip stebuklingas. Stebuklingumu ėmė A. V. paveikslas garsėti ne anksčiau kaip XVII a. - 1671 perkeltas į pirmą, medinę koplyčią, karmelitų pamokslininkas jau skelbė įvykusius prie šio paveikslu stebuklus. Hilariono Relacya tvirtina, kad 1671-1761 jau buvo dokumentuota 17 priesaika paliudytų stebuklų. Bet dar XVII a. šio paveikslu stebuklingumas nebuvo oficialiai bažnyčios pripažintas."

"XIX a. Aušros Vartų paveikslu kultas pasidarė populiarus ir inteligentijos sluoksniuose"

"Visos iliustracijos vaizduoja Vilniaus bažnyčias ir šv. paveikslus, ir daugumas jų yra papuoštos Vyti mi. Jau ir senosios lenkiškos giesmės, karmelitų giedamos prie A. V. paveikslu, turėjo ne tik religinį, bet valstybinį patriotinį pobūdį. Jose Šv. Mergelė buvo šlovinama kaip "Didi apgynėja Gedimino miesto" ir "Lenkų karalienė, Lietuvos kunigaikštienė". Kai Lietuvą pavergė rusai, juos ypač erzino tos giesmės, kuriose aiškiai jie juto priešrusiškas manifestacijas, ir ieškojo galimumo bei progos tai likviduoti."

Tokiomis pat "likvidacinėmis" nuotaikomis gyvena ir dabartinis Lietuvos okupantas, nes aiškiai juntu, kad Aušros Vartai yra stipri lie-

tuvio dvasinė tvirtovė. Ar tai galim pasakyti apie Šiluvą? Ne. Šiluva - tolimas bažnytkaimis, provincijos užkampis.

Kad šis paveikslas turi ne vien religinę vertę, bet ir tautinę, susipažinkime kaip jis buvo bandomas sunaikinti, slopinant Lietuvos laisvės aspiracijas:

"Ir čia jiems suteikė progos, pats, be abejonės, to nesiekdamas, istorikas T. Narbutas, kuris savo Lietuvos istorijos V tome paskelbė, esą, jo paimta iš šiaip kitur visai nežinomu ir, greičiausia, paties Narbuto sugalvotų šaltinių, žinia, kad Aušros Vartų paveikslą Vilniun parsivežęs dar DLK Algirdas, nukariavęs Chersoną (Kryme). Tai pasigavę, rusai pradėjo skelbti, kad A. V. stebuklingas paveikslas esąs grai kiškai pravoslaviško kilimo ir kad jį reikia atimti iš katalikų. Tuo reikalu buvo prirašyta nemaža įvairių raštų, tačiau ypač rusiškųjų mokslinė vertė buvo menka. Paveikslui realus pavojus grėsė iš valdžios sferų. Buvęs unitas, vėliau pasidaręs pravoslavy motropolitas, Siemaška rimtai ruošė to paveikslu paglemžimą ir savo 1860 testamente prašė caro jo kūną palaidoti pravoslavy šv. Dvasios vienuolyne, ten pakabinus ir "kadaiše rusišką" A. V. paveikslą, 1865 III. Lietuvos diktatorius Muravjovas buvo nutaręs uždaryti A. V. koplyčią; čia buvo pasisūlęs jam talkininkauti rusams pasidavęs A. V. klebonas ir Vilniaus vyskupijos administratorius prelatas

Žilinskis, siūlydamas šv. paveikslą perkelti iš koplyčios į bažnyčią, bet čia išgirdo, kad paveikslas esąs nekatalikų, bet pravoslavy nuosavybė. Muravjovo sumanymas nebuvo įvykdytas tik dėl to, kad tais pačiais metais jis buvo iš Lietuvos atšauktas."

Tai tokia yra istorija Šiluvos ir Vilniaus Aušros Vartų. Skaitytojas nesunkiai pats pasidarys išvadas ir pasvers vysk. Brizgio ir kun. Ylos argumentus, kurie, mūsų nuomone, nėra jokie argumentai, tik bandymas pridengti nuo visuomenės akių nemažų pralaimėjimų lenkams.

Aušros Vartai ir lieka Aušros Vartais, surišti su Lietuvos praeitimi, turi įtakos į visą lietuvių tautos praeitį ir ar mes juos vadinsime Aštrai Broma, Aušros Vartais ar kuriais kitais vardais - tai ne tiek svarbu. Svarbu tai, kad tie Vartai ir tas paveikslas yra Lietuvos sostinėje ir priklauso visai Lietuvai. Na, lenkai panorą kitaip ir mūsų dvasiškia negarbingai nusileido, atrodo, net nebandydama ginti Lietuvos garbės ir teisių į savąją sostinę ir jos šventoves.

Jei Šiluvos vardo koplyčia būtų statoma ne JAV sostinėje, bet kur nors provincijoje, jei toji statomoji koplyčia neturėtų pretenzijos atstovauti visai Lietuvai, mes nieko nesakytume - provincijos miestui tinka provincijos šventovė. Bet šioji padėtis, kada Lietuvai atstovauti pasirinkta provincijos šventovė, apilenkiant lygiavertį turtą turimą sostinėje - yra nusikaltimas prieš lietuvių tautą, kurio Lietuvos istorija niekad nepamirš!

Štai kokiomis priemonėmis Australijoje garsinamas liet. krepšininčių pasirodymas. Tokių plakatu Adelaidės mieste yra netoli 1.000. Š. Amerikos liet. krepšinio rinktinė i Australiją išvyksta liepos 7d. Gi birželio 28d. Cikagoje, Brother Rice HS salėje, prie 99 St ir S. Crawford (Pulaski) įvyks atsiveikinimo rungtynės. Visi kviečiami! Paremsite krepšininčių žygį!

Štai kokiomis priemonėmis Australijoje garsinamas liet. krepšininčių pasirodymas. Tokių plakatu Adelaidės mieste yra netoli 1.000. Š. Amerikos liet. krepšinio rinktinė i Australiją išvyksta liepos 7d. Gi birželio 28d. Cikagoje, Brother Rice HS salėje, prie 99 St ir S. Crawford (Pulaski) įvyks atsiveikinimo rungtynės. Visi kviečiami! Paremsite krepšininčių žygį!

*****SKAITYTOJAI RAŠO*****

Tąsą iš 6 puslapio

ar ne lietuvio, bendrai Lietuvos piliečio, nuosavybę ir atiduotų reparitiantams. Taip nebuvo, nes lietuviai neturėjo tokios teisės ir noro, antra, reparitiantai turėjo savą organizaciją, per kurią gaudavo, tie kurie godūs buvo, ką tik norėjo be lietuvių talkininkavimo ar tarpininkavimo.

6) Reparitiantų tarpe buvo gan daug ir padorių žmonių, kurie svetimo turto nesisavino ir sugrįžę i Lietuvą su naciais nebendravo.

7) Autorius P. P. nėra bukaprotis, dedasi nusimano istorijos rašyme ir moralės reikaluose. Jisai rašo kad: "...istorijai paliekamuose raštuose turėtume pilietinės drąsos kar tu su nuopelnais minėti ir nuopelnus kabutėse." Tuoj pamiršta ką buvo parašęs. Rašydamas kad buvo atimta nuosavybė ir reparitiantams atiduota, nenurodo: laiko, vietos, pavardžių kokių nors konkrečių duomenų ar aplinkybių -kad būtų galima nors apytikriai susivokti reikale ir pasirašo P. P. Ką galima apie tai pasakyti? Tai nauja pilietinės drąsos rūšis, kuri vadinasi demagogija. Nenoromis tenka pagalvoti, kuris gi tikslas vertė tai daryti, pikta ir akipleišikai apkaltinti, nenurodyti jokių konkrečių duomenų ir pasilėpti pasirašant P. P. Tenka padaryti logišką išvadą, kad P. P. reikalas buvo surištas su kriminaliniu nusikaltimu, telturėti reikalą su komendantu, nukentėjo, tad dabar kerštuoja. Kitaip galvojanč, koks gi reikalas būtų slėptis padarius tokius išžulius, piktus kaltinimus.

Rašo - J. B., Lietuvos Laisvės kovų Savanoris-Kūrėjas

ir daugumas jų yra papuoštos Vyti mi. Jau ir senosios lenkiškos giesmės, karmelitų giedamos prie A. V. paveikslu, turėjo ne tik religinį, bet valstybinį patriotinį pobūdį. Jose Šv. Mergelė buvo šlovinama kaip "Didi apgynėja Gedimino miesto" ir "Lenkų karalienė, Lietuvos kunigaikštienė". Kai Lietuvą pavergė rusai, juos ypač erzino tos giesmės, kuriose aiškiai jie juto priešrusiškas manifestacijas, ir ieškojo galimumo bei progos tai likviduoti."

Tokiomis pat "likvidacinėmis" nuotaikomis gyvena ir dabartinis Lietuvos okupantas, nes aiškiai juntu, kad Aušros Vartai yra stipri lie-

Štai kokiomis priemonėmis Australijoje garsinamas liet. krepšininčių pasirodymas. Tokių plakatu Adelaidės mieste yra netoli 1.000. Š. Amerikos liet. krepšinio rinktinė i Australiją išvyksta liepos 7d. Gi birželio 28d. Cikagoje, Brother Rice HS salėje, prie 99 St ir S. Crawford (Pulaski) įvyks atsiveikinimo rungtynės. Visi kviečiami! Paremsite krepšininčių žygį!

*****SKAITYTOJAI RAŠO*****

Tąsą iš 6 puslapio

8) Baigdamas turiu pastebėti, gali būti kad autorius P. P. parašys dar kokių nors nesąmonių, sugalvos pulk J. Bobeliui ir man kaltinimų, pasirašys jeigu ne P. P. tai D. D. ir atspausdins jei ne "Laisvoji Lietuva" tai kitame laikraštyje, tačiau aš nepolemizuosiu. Su tokios "pilietinės drąsos" žmonėmis nieko bendro nenoriu turėti.

KAZYS ALIŠAUSKAS

REGISTERED NURSES
IMMEDIATE openings, with good opportunities for registered nurses in new, developing psychiatric hospital with rising salary schedule. Evening and night differentials. 40 hour week, 3 week vacation. Hospitalization. Call
MR. HENRY KNIGHT
DIRECTOR OF NURSING
RIDGWAY HOSPITAL

Spray Painter
Some Experience Necessary
Apply in Person
Prater Pulverizer
1515 S. 59th Ct.
Cicero
or call
OL 2-6200

ANTIOCH - By owner, Invest. & Live on channel connecting Petite-Fox Laks. 6 rm. yr. round home, oil ht. 2 fireplaces. 1 1/2 bath. Boat house, plus 5 rm. cottage on 200 ft. water. 395-2962 or Box 270 RFD 1.

BRUNO KEPYKLOJĖ
BRUNO KEPYKLA
KEPA LIETUVIŠKĄ DUONĄ
Kas Valgo Bruno Duoną
Visad Žydi Kaip Agūnas!
Sav. BRUNO MACIANSKIS
3339 So. Lituanica Ave
Tel- CL 4-6376

LIETUVIŠKA APDRAUDŲ AGENTŪRA
Gyvybės, ligoninės, automobilių, baldų, namų ir visos kitos apdraudos - asmenims, profesionalams ir biznio įstaigoms. Laisvas pasirinkimas kompanijos ir apdraudos rūšies. Nemokamas patarnavimas ir informacija. Valstybės patvirtintos kainos. Smulkesnei informacijai gauti skam'inkite, rašykite, užeikite:
JONAS KIRVAITIS
INTERSTATE INSURANCE AGENCY
6108 S. Ashland Avenue Chicago 36, Illinois
Telef.: Walbrook 5-5671

Taupykit ir Skolinkit Pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parke
VALANDOS:
Pirmad. nuo 12 iki 8 popiet
Antrad. nuo 9 iki 4 popiet
Trečiad. uždaryta visą dieną
Ketvirtad. nuo 9 iki 8 popiet
Penktad. nuo 9 iki 8 popiet
Šeštad. nuo 9 iki 12:30 p. p.
4 1/2% anticipated dividend on investment accounts
Chicago Savings bendrovės naujai padidinta įstaiga su dviem kiemais automobiliams užima 290 pėdų plotį. Tai viena įdomiausių ir mūsų klientų patogumui puikiai įrengta įstaiga Chicagoje. Aukšti dividendai, apdraustas saugumas, skubus ir malonus patarnavimas.
Taupykite ir skolinkite pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parko apylinkėse centre.
Current Dividend up to 4 1/2%
CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
6245 South Western Avenue. Chicago 36, Illinois GROvehill 6-7575

PIRKITE NAUJOJE MODERNOJE
PARAMA- MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE
2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332
Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika
ČIA GĖRIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ
BARNETT PRANC. KONJAKAS 5th \$4.98
GERMAN BRENDRY 5th \$3.98
CANADIAN WHISKEY 5th \$3.98
VODKA pilna kvorta \$3.59
KRON BRANNVIN
AQUAVIT (švediška) 5th \$3.98
COCKTAILS MANHATTAN OR
MARTINI kvorta \$2.98
ZELLER SCHWARZ KATZ..... \$1, 29 (vokiškas vynas)
NAPOLEON FRENCH BRENDRY..... \$3, 35
BORDEAUX pranc. vynas 5th \$0.98

Laisvoji Lietuva

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL
Telef: FR 6-5416

Kas ir kur?

* LAISVOJI LIETUVA dėkoja savo rėmėjams, auka parėmusiems laikraščio leidimui:
1) St. Jakubickas ..... \$ 50
2) K. Čiurlys ..... \$ 2
3) D. Švenčiūnas ..... \$ 1
4) Vyt. Pečiulis ..... \$ 1
5) Alg. Karaitis ..... \$ 10
Visiems aukojusiems, kartu su pa dėkos laiškučiu, pasiūstas ir Vyties ženklelis, nešiotinas atplau.

NEPAMIRŠKIME, kad šį sekmadienį - birželio 28 d. 1 val. p. p. gražiame Velbasio sode, - 111 So. Archer Ave ir Bell Rd. rengiama LAISVOSIOS LIETUVOS gegužinė. Vieta pasiekama važiuojant iš Čikagos Archer Ave (kelias 4A) ir pravažiavus tuo pačiu Archeriu Willow Springs, pasiekiamas kelių susikryžavimas - Archer (kelias 4A) ir 83. Nuo čia sukti į kairę ir po kokios mylios, kur Archeris vėl išsijungia iš kelio 83, sukti Archeriu į dešinę. Nuo šio pasisukimo prieš važiuotoją yra kalnas. Vienas kelias sukasi į dešinę, vedas į Lemantą, Archeris pasisuka į kalniuką kairėn e s u k t i niekur, bet lauko keliu ku važiuoti tiesiai į tą gražiai apaugusį kalną - čia rasite LL gegužinę NEPAMIRŠKIME ir atsilankykim! Mielai laukiami visi lietuviai!

REZOLIUCIJOMS REMTI KOMITETAS, kuris kovoja už virš 60 metų rezoliucijų į JAV Kongresą pravedimą, kviečia visus geros valios

lietuvius prisidėti prie šio žygio ir darbu ir pinigine parama. Rezoliucijų ateitis yra mūsų pačių rankose: jas pravesime, jei visi ir visomis išgalėmis prisidėsime prie šio darbo. Visais reikalais rašyti: Rezoliucijoms Remti Komitetas, - P. O. Box 77048, Los Angeles, Calif. 90007.

LA Sąjūdžio Valdyba dėkoja Seniūnams - Dr. K. Liutkui, St. Jakubickui ir Pov. Adomaičiui, padengusiems Sąjūdžio ženklų projekto pagaminimo išlaidas. Ženklo projektą gamir dail. Valius.

DĖMESIO LIETUVIAMS!
Gražioje vietoje parduodami žemės dideli sklypai. Vieta pavadinta subdivizija LIETUVA ir yra surandama šiuo adresu: 1349 State Street Lemont, ILL. Telef. (galima skambinti tiesiai iš Čikagos) -257-2737. Sklypus apžiūrėti galima kasdien ir nuvažiuojant labai patogus, - važiuojama Archer Ave (kelias 4A) iki pat Lemanto State St., kuria pasukama į dešinę - už dviejų blokų yra subdivizija Lietuva. Kainos nėra brangios, yra keli sklypai. (sk)

ANGLIJOJE LAISVOJI LIETUVA galima užsisakyti šiuo adresu: P. M. Šalaitis, - 29, Lowther House, Clarissa St. London, E. 8. Metinė prenumerata tik 30 šilingų.

PRENUMERUOKIME LAISVĄ LIETUVĄ!

Laisvoji Lietuva rengia
Pigiausia - linksmiausia visiems lietuviams
GEGUŽINĖ
kuri įvyksta VELBASIO SODE, - pasiekiami autobusais ar automatinomis važiuojant iš Čikagos Archer Ave (kelias 4A) į Lemanto pusę - adresas: 111 So Archer & Bell Rd

KVIEČIAMI VISI LAISVOSIOS LIETUVOS BIČIULIAI IR SKAITYTOJAI!
Birželio 28.
SEKMADIENI, Pradžia 1 val. p. p.

REGUŽINĖJE, grįžęs iš Lietuvių Kongreso Vašingtone LL atstovas padarys trumpą pranešimą.

NEMALONU ATSIMINTI ?

J. Pyragius

Prieš geroką dešimtmetį susisiekiant su bičiuliu Vincu Rasteniu užkliuvom atsiminimų rašymą. Tada Vincas pareiškė: - Pyragiaus atsiminimai būtų pakaruokliškas dalykas, - bet čia pat padaršino tos minties neišsižadėti. Kodėl reikalus būtų pakaruokliškas, nesuigraibiau kol va kitas iškilus panevėžietis Bronys Raila ėmėsi akėti mano nesenai paskelbtą atsiminimų grūdą. Dėl to grūdėlio jam prireikė dviejų "Dirvos" apluokų. Kiek gi vietos imtų, pagalvojau, jei pažerčiau visą saują?

Mano suminėta faktą, jog Lietuvoj buvo įmanoma valdžios oficiozui nusmerkti pilietį užbėgant teismui už akių, Bronys patvirtino. O kai dėl to, kas buvo moralinis ekzekutorius, Broniaus anaipol nekaltinu, tik parašiau ką buvau girdūjęs. Nukreipęs savo aštrųjį kovos įrankį nuo paties reikalo į asmenį, Bronys pasilinksmo iš Nidos tremtinio. Gaila, i mus negali prabilti pav. Algirdas Šliesoraitis, kuris iš Dimitravos (ar esi girdūjęs apie ją, Brony?) buvo perkeltas tiesiai ir į tikrąją Vorkutą. Gal jo atsiminimai būtų ne taip juokingi...

Norėtūsi šypotis kartu su Bronium, tik kad tas jo humoras, anot Vincu Rastenio... Bronys per anksti kiša po velėna savo buvusį draugelį,

mano broli. Šis tebėra gyvas ir siunčia jam linkėjimų iš tolimo kolchozo...

Bronys mano, kad mus geografiniai ir dvasiniai skiria vandenynas. Man atrodo, kad dvasiniai mus skiria neįžiūrimai siaura riba, kurią peržengti betgi sunkiau nei vandenyną.

Yra tikra nelaimė, kai surašęs atsiminimus žmogus sužina, jog štai yra kvalifikuotas atsiminimų rašymo mokovas ir jo nurodymai pasiekė tave pavėluotai.

Taigi va, Brony, dar vienas grūdėlis! Raitykis rankoves; tik nenušk bobeliškai, žemiau juostos.

sitarimus dėl santykių užmezgimo. Pasitarimai prasidėję 1937m. pavasarį ir turėję pusiau oficialų pobūdį Lietuvą atstovauti buvo užkrauta dekanui, tuo metu nebuvusiam jokios valdžios pareigose. Pirmi susitikimai, laikomi griežtoje paslapytyje, įvyko Dancige. Vėliau pasitarimai tęsėsi Rygoje, nes iš čia buvę patogiau susisiekti su savo centrais per esamas pasiuntinybes.

Dėl mūsų pareikšto susirūpinimo, kad Lietuvos vyriausybei bus sunku suvaldyti įsisiubavimą ar net iš viso išsilaikyti, kai bus paskelbta apie susitarimą, lenkų atstovas atsakė, esą, jie pasirūpinsią įvilkti reikalą į tokią formą, jog dėl to Lietuvos vyriausybė negalės būti pakaltinta.

Pasitarimai nusitęsė ligi metų galo. Jiems pasibaigus lenkai užprašė vienoje Rygos bažnyčioje pamaldas ir mus abu su lenku suklaupusius prieš altorių net nufotografavo, vargonams grojant Te Deum (dekanas sakė ir to lenko pavarde, deja, dabar negaliu tiksliai atsiminti - Lukasievič ar Račkėvič).

- Kas ir kaip vyko toliau, - jau žinot, - baigė dekanas.

- Bet kodėl mums, atseit tautai, apie tai nieko nebuvo sakoma?

- Ką gi tas sakymas ar tautos žinojimas būtų padėjęs, - atsakė dekanas, - dabar visas reikalas jau yra ataušęs ir pats gali nešališkai pasvarstyti. Pasakyk, kaip pats tada būtum pasielgęs? Taigi.

- O jei Lietuva ultimatumą būtų atmetus, ar lenkai būtų puolę? - norėju sužinoti dekanu nuomonę.

- Sunku pasakyti, nes tokios galiu būtų puolę, palaikę buvo atsimetus nuo susitarimo.

Indriūnas nukreipė kalbą kitur. Šį epizodą, nepaisant 25 metų senumo, manau būsiu gan teisingai atkūręs; jis tada padarė man gilų įspūdį.

Dekaną Mironą paskutinį kartą mačiau 1944 metų pavasarį, kai nuvykau jo aplankyti, nustumto klebonauti (nepamenu kokiu vardu bažnytkaimin) kaž kur už Daugų.

Prisiminėm išvežtą Julijų...

KĄ PASAKOJO DEKANAS ?

Dirbant Lietuvos Areo Klube (gen. sekretorium) ne kartą teko turėti reikalų pas Julijų Indriūną, tuo metu buvusį finansų viceministru ar ministru. Pažintis su juo tęsėsi nuo 1919 metų, kai abu buvom kareivėliais. Nors vėlesni įvykiai mus nuvedė skirtingais keliais, bet bičiulystė nenutrūko. Indriūno prielankumo dėka Areo Klubas ne kartą galėjo pirkti užsienyje oreivijai reikmenų, kurioms reikėjo sunkiai gaunamos valiutos leidimo. Tarnybinius reikalus betvarkant, Indriūnas neišvengiamai nukrypavo į politiką.

- Ką jūs, voldemarininkai, vėl kombinuojat?.. Arba, - "Nesakyk kas gerai, - sakyk kas blogai. Mėginsim taisyti" ir pan.

Kartą kaž kaip išėjo, kad ėmiau dėstyti jam savo nuomonę, jog tikrieji tautininkai yra tie, kuriuos jie praminė voldemarininkais, o dabar save vadinantieji tautininkais tėra atskala, laikanti rankose valdžią prišiplakėlių ir karjeristų pagelba.

- Labai idomu, nors ir herezija, - nudžiugo Indriūnas, - pakviesiu kada patį iškloti šias mintis dekanui Mironui.

Atsipašnyėjimai negelbėjo.

- Žino visi, kad pats kitaip galvoji, nei mes. Beto, negi manai, kad dekanas ims ir kiš tave į kalėjimą.

Kartą vakare, berods 1938 metų gale buvau pakviestas "stikliu arbatos". Indriūnas gyveno Putvinskio gatvėje Šliesoraičio namuose.

Dekanas Mironas buvo gerai nusiteikęs. Tebuvom tryse. Susmeigę po stiklėlių konjako, pradėjom kalbą apie aviaciją, kol nukrypom į politiką.

Paminėjus žodį "susitaikymas", dekanas pasakė: "Susitaikymas gali taip vadintis, kai abi pusės jo nori ir kai jis yra nuosirdus. Kai jis priverstinis, -tai joks susitaikymas, o greičiau apgavystė.

- Ar manot mūsų susitaikymas su lenkais yra tikras, - paklausiau.

Ir jis papasakojo apie tai truputį plačiau.

Esą, vyriausybė nuolat ir iš įvairių pusių buvo spaudžiama taikytis su lenkais. Pairs mūsų santykiams su Vokietija, spaudimas dar sustiprėjo. Anglų lordas Halifaxas davė aiškiai suprasti, kad ekonominiams sunkumai, neturint normalių santykių su kaimynais, ateityje gali pasidaryti Lietuvai nepakeliami. Nei vienas "didžiųjų" nelinko remti Lietuvos, nes nenorėjo konflikto su tais, kuriems reikėjo sulaužyti Lietuvos užsispirimą. Žodžiu, - vyriausybė turėjo priimti lenkų siūlymą pradėti pa-

Prof. A. Volde maras

Tąsa iš 4 pusl.

ru, gimnazijos direktoriumi kun. dr. Jonu Steponavičium, dailininku Justu nu Vienažinskui, kuris tuomet kaip "tremtinys" mokytojavo Zarasų gimnazijoje, Zarasų parapijos klebonu kun. Mazūru ir kitais, privačiai mau davavosi Vrublevičiaus pirtyje. Ten jie išsikalbėdavo įvairiais klausimais. Ypatingai tarpusavyje vedė diskusijas A. Voldemaras ir dail. J. Vienažinskis dėl Meno Mokyklos statuto. Tokie "posėdžiai", žinoma, nepatiko saugumui. Gimnazijos direktorius ir mokytojai, kurie dalyvavo tuose "posėdžiuose" buvo įspėti iš Švietimo ministerijos tarnautojo, kuris specialiai buvo atsiūstas tuo reikalui, o valdininkai - vietos sauguma. Kai kurie tarnautojai tam "įspėjimui" pakluso, bijodami netekti tarnybos, o kiti, kaip kun. dr. J. Steponavičius, klebonas kun. Mazūra visai nekreipė i tai dėmesio ir toliau su profesoriumi ir jo gimine palaikė artimus ryšius.

1940m. pavasarį A. Voldemaras, pildydamas vyriausybės įsakymą, pa liko vėl Zarasų miestelį, kur tiek skaudžių valandų jam teko peryventi, išvažiuavo vėl į Prancūziją.

PETRAS MATEKŪNAS

Spaudos verpetuose ...

Tąsa iš 5 puslapio - NUOSTABUS RYŽINGUMAS .. Po kelių susitikimų ir ilgų derybų su savo nare S. Narkeliūnaite, kurią tautininkai kelis mėnesius praė gražiuoju pasitraukti iš organizacijos (bet kuri, su kaž kuo pasitarusi, griežtai atsisakė tai padaryti), pagaliau prieita išvados (ne vieningos!), kad jā. "nuo šiol nelaikyti savo nare...". Išmesti išorganizacijos pabūgo - aiškinasi, kad nenorį Narkeliūnaite ižeisti. Sukviestame tam tikslui susirinkime du riteriai: Vaclovas Alksnis ir Jonas Valakas piestu stoji Narkeliūnaite ginti, irodinėdami, kad ji yra gera mergaitė. Į jų skaičių įeina taipgi ir V. Rastenis, kuris užkulisuose gina Narkeliūnaite ir yra jos gerbėjas ir globėjas, - jis nei karto nėra viešai pasisakęs prieš Narkeliūnaite keistą veiklą, kenkiančią tautininkų sąjungai ir lie tuviškai visuomenei. Nors atsiduodantis idejiniu nuosmukio sprendimas padarytas jau prieš 3 savaites, tačiau iš tautininkų vadovybės neat-

*****

IR VĒL TIE VOLDEMARININKAI... -atkelta iš 5 psl. -

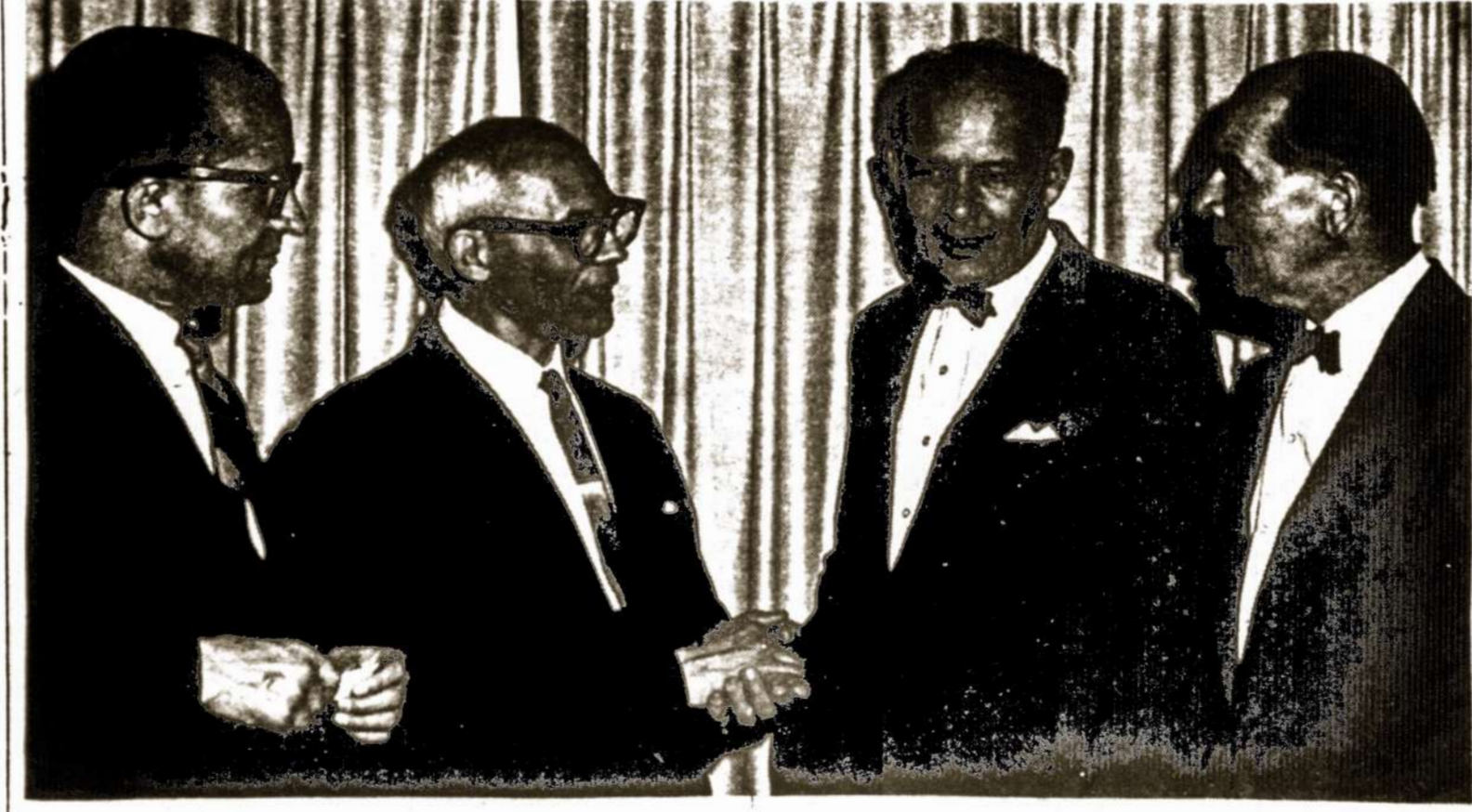
kas tik nėra politiškai apakęs visai aišku ir tolimesnis to reikalo aiškinimas, kaip jau minėjau, būtų tik vandens pilstymas ant Lietuvos okupanto malūno.

Stepas Paulauskas užsipuola ir "Laisvąją Lietuvą" kam ši išdrįso Lietuvių Enciklopedijai tiesą priminti, kad pastaroji taip iškilmingai paminėjusi Lietuvos laisvės kovų sava norio aviacijos kapitono Prano Gudy no žudiką, nei vienu žodžiu neprisiminė apie nužudytąjį kap. Gudyną! Ar tai ir čia yra nusikaltimas?

Demokratinuose kraštuose valdžias ir prezidentus viešai kritikuojama, o čia ir LE leidėjus, jei jie yra padarę klaidą, negalima paliesti, tartum jie būtų kokia tautinė šventenybė... Šitai darydami niekad iš klaidų neišbrisisime ir neišmoksime demokratiškai galvoti. Už šio klausimo iškelimą Laisvajai Lietuvai reikėtų tik padėkoti, - dar yra laiko LE tai atitaisyti, kad ir paskutinime tome. Pagaliau, visi mokame už LE pinigų ir, manau, turime teisę reikalauti, kad darbas būtų tinkamai atliktas.

STEPAS JAKUBICKAS

siranda norinčiųjų jį paskelbti, nurodant viešai motyvus. Netgi Naujokas ir tas mieliau kalba apie varlyčių istorijas, negu apie S. Narkeliūnaite. Keista... keista. Tai tau ir tautininkai!

Nesenai įvykusios Liet. Fronto Bičiulių konferencijos metu Clevelande LFB veikėjai kalbasi rezoliucijų pravedimo reikalais. Iš k. į. d. RRR pirm. L. Valiukas, prof. J. Brazaitis, Dr. A. Damušis ir L. Prapuolenis. Nuotrauka - V. Pliodžinskis

PAMIRŠKITE KASDIENINIUS RŪPESČIUS - PASIDŽIAUKITE VASAROS MALONUMAIS "GINTARO" vasarvietėje ant pat Michigano ežero kranto! Dėl informacijų ar rezervacijų prašome kreiptis: A. Karaitis, 2501 West 43 St. Chicago 32, ILL. Telef-VI 7-5084 arba P. O. Box 74, Union Pier, Mich. Telef - Lakeside -8155.